

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
KATEDRA ZA BIBLIOTEKARSTVO

Referentni izvori informacija:

istraživanje navika korisnika Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Daniela Živković

Studentica: Ivana Mikanović

Zagreb, 2014.

Zahvala

Hvala svim kolegama u Knjižnici
Filozofskog fakulteta koji su mi
pomogli u izradi diplomskog rada.

Ivana

Sadržaj

Uvod.....	4
1. Knjižnica Filozofskog fakulteta kao visokoškolska knjižnica	5
2. Teorijski pregled: izvori informacija	6
3. Referentni izvori informacija u Knjižnici Filozofskog fakulteta	10
3.1. Opća referentna zbirka Knjižnice Filozofskog fakulteta.....	10
3.1.1. <i>Opseg građe</i>	10
3.1.2. <i>Izgradnja zbirke</i>	11
3.1.3. <i>Knjižnično osoblje</i>	13
3.1.4. <i>Procedura nabave</i>	13
3.1.5. <i>Novčana sredstva</i>	14
3.1.6. <i>Održavanje zbirke</i>	14
3.1.7. <i>Revizija i otpis</i>	14
3.2. Baze podataka	15
4. Istraživanje.....	16
4.1. Metodologija istraživanja.....	17
4.2. Rezultati	17
4.3. Rasprava.....	26
4.4. Virtualna referentna zbirka	30
4.4.1. <i>SubjectPlus</i>	31
4.4.2. <i>Library à la Carte</i>	33
4.4.3. <i>LibGuides</i>	35
5. Zaključak.....	38
6. Popis slika	40
7. Literatura.....	41
8. Prilozi.....	44

Uvod

Gledajući uredno posložene i prostrane police u čitaonici u prizemlju naše knjižnice, prisjećam se stare središnje čitaonice na fakultetu, sastavljene od dviju učionica i natrane knjigama i stolovima, s nekoliko računala u dnu učionice, za čije se korištenje čekalo u redu. Rijetko je koja odsječka knjižnica imala slobodni pristup, a još manje računala. Svaka je knjižnica imala i drugačije radno vrijeme. Preseljenjem u novu zgradu i u novi sustav, knjižničarima te zbirkama i njihovim korisnicima otvorile su se nove mogućnosti. Potrebe korisnika konstantno se mijenjaju, a knjižnica, slijedeći razvoj znanosti i tehnologije, nastoji zadovoljiti te potrebe. Nove tehnologije znače i nove usluge, bolju organizaciju, jednostavnije poslovanje, bržu uslugu. Slobodni pristup korisnicima je omogućio samostalan pristup građi, a veliki broj radnih mjesta i računala uvjete za kvalitetnije učenje.

Kao zaposlenica u sustavu informacijske službe u Knjižnici Filozofskog fakulteta, i to na glavnom informacijskom pultu u prizemlju gdje je smještena i opća referentna zbirka, ulažući razne priručnike na police, počela sam se pitati što to korisnici najviše koriste. Iz svakodnevnog iskustva mogu reći da se na kolicima za povrat građe nađe najviše rječnika. Postoje razne metode za praćenje korištenosti referentne zbirke, npr. stavljanje oznaka na unutrašnju stranu korica knjige ili skeniranje barkoda svaki put kada se knjiga ulaže na policu, što se provodi mjesecima ili godinama. Kaže se da je najjednostavnija metoda provjera prstom koliki je sloj prašine na knjizi.

No odlučila sam se za metodu anketiranja korisnika, te je tako cilj ovoga rada ispitati navike korisnika Knjižnice u samostalnom pristupu referentnim izvorima informacija. Pod referentnim izvorima informacija misli se na referentnu građu koju posjeduje Knjižnica Filozofskog fakulteta i na elektroničke referentne izvore, dostupne s bilo koje lokacije. Referentni izvori informacija predstavljaju vrlo pogodnu vrstu izvora za prikaz u elektroničkom obliku. Danas su mnogi domaći i strani referentni izvori besplatno dostupni na Internetu pa će se ispitati i korištenje elektroničkih referentnih izvora.

U prvom, teorijskom dijelu rada predstaviti će se temeljni pojmovi važni za temu referentne zbirke u visokoškolskoj knjižnici i opisati će se poslovanje opće referentne zbirke Knjižnice Filozofskog fakulteta. U središnjem dijelu rada prikazati će se i analizirati rezultati istraživanja. U završnom dijelu rada predložiti će se neke smjernice za budućnost na osnovu dobivenih rezultata istraživanja.

1. Knjižnica Filozofskog fakulteta kao visokoškolska knjižnica

„Knjižnica Filozofskog fakulteta je ustrojbeni jedinica u sastavu Filozofskog fakulteta.“¹ Kao ustanova u sastavu visokoškolske obrazovne institucije te prema namjeni i sadržaju spada u visokoškolske knjižnice.² Svoju ulogu i svrhu ostvaruje tako što „pruža stručnu i sustavnu podršku znanstveno-nastavnom i istraživačkom radu, učenju i cjeloživotnom učenju te podučavanju korisnika. Ona tom radu pridonosi sustavnim planiranjem i izgradnjom te učinkovitim upravljanjem knjižničnim zbirkama i mrežnim izvorima informacija, izradom informacijskih pomagala i baza podataka te organiziranjem relevantnih knjižničnih službi i usluga. Knjižnica sa svojim knjižnično-informacijskim uslugama dio je znanstvene, istraživačke i nastavne djelatnosti Fakulteta.“³ Knjižnica kao informacijsko, obrazovno, kulturno i komunikacijsko središte uspješno ostvaruje načela koja donosi nacionalni standard, *Standard i smjernice razvoja i uvođenja najbolje prakse u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj*.⁴

U Knjižnici radi 52 zaposlenika, od kojih je 17 pomoćnih knjižničara, 1 administratorica, 4 viša knjižničara, 22 diplomirana knjižničara i 8 knjižničara (uključujući 2 sistemska knjižničara). Informacijsku službu Knjižnice čine pomoćni knjižničari i predmetni knjižničari. Pomoćni knjižničari rade na informacijskim pultovima i odgovaraju na jednostavne korisničke upite (zahtjevi za usmjeravanjem, brze informacije). Predmetni knjižničari, voditelji zbirke, svatko stručnjak u znanstvenom području za čiju zbirku je zadužen, odgovaraju na složenije korisničke upite (pretraživanja literature na određenu temu, specifična istraživanja). Ovakav ustroj ne znači strogu raspodjelu poslova informacijske službe. Predmetni knjižničari povremeno rade i na pultovima, a pomoćni knjižničari mogu rješavati složenije upite ako imaju dovoljno znanja u traženom području i ako to opseg posla dopušta.

---

¹ Pravilnik o radu Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. 24. svibnja 2012. // Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://www.ffzg.unizg.hr/dokument/index.php?cid=1804> (25.8.2014.).

² Zakon o knjižnicama (Urednički pročišćeni tekst, «Narodne novine» broj 105/97, 5/98, 104/00, 87/08 i 69/09). Dostupno na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=691> (25.8.2014.).

³ Pravilnik o radu Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. 24. svibnja 2012. // Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://www.ffzg.unizg.hr/dokument/index.php?cid=1804> (25.8.2014.).

⁴ Aparac-Jelušić, T. ... et al. Standard i smjernice razvoja i uvođenja najbolje prakse u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj. 2008. // Hrvatsko knjižničarsko društvo. Dostupno na: www.hkdrustvo.hr/datoteke/473 (2.7.2014.).

„Građa Knjižnice Filozofskog fakulteta organizirana je u nekoliko zbirki (prema vrstama građe i prema području znanosti) i smještena na nekoliko lokacija.“⁵ „Stručne zbirke u otvorenom pristupu organizirane su po načelu srodnosti“⁶, od prvoga do petoga kata, poštujući tradiciju Fakulteta i prateći studijske programe. Opća referentna zbirka nalazi se u čitaonici u prizemlju Knjižnice. Specifičnost Knjižnice je što ne postoji jedinstvena referentna zbirka niti jedan jedini informator (reference librarian). Svaki predmetni stručnjak ujedno je informator za svoje područje. Osim opće referentne zbirke u prizemlju Knjižnice, na svakom katu nalazi se predmetna referentna zbirka unutar svake stručne zbirke (područja znanosti), a na prvom katu i zajednička referentna zbirka.

2. Teorijski pregled: izvori informacija

Ovo poglavlje sadrži kratak teorijski pregled osnovnih pojmova koji se tematiziraju u radu: referentna zbirka, priručnik, izvor informacija, referentni izvor informacija, baza podataka.

Pojam *reference collection* na hrvatski jezik preveden je kao *referentna zbirka*, *zbirka priručnika*⁷, odnosno *zbirka priručnih djela*⁸, a *reference book* označuje *priručnik*, *referentnu publikaciju*⁹, odnosno *priručnu knjigu*¹⁰. Pojam *reference source* ovdje se koristi kao *referentni izvor informacija* jer bolje odgovara kontekstu, iako prijevod glasi *izvor informacija*.¹¹ Pojam izvor informacija obuhvaća primarne, sekundarne i tercijarne izvore informacija u knjižnici¹², a ovim radom obuhvaćene su publikacije koje po definiciji spadaju u sekundarne i tercijarne izvore. Stoga se koristi pojam referentni izvor informacija koji obuhvaća sekundarne i tercijarne izvore informacija.

---

⁵ Raspored gradje u Knjiznici FF-a. Dostupno na: https://saturn.ffzg.hr/raspored_gradje/index.cgi (27.8.2014.).

⁶ Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. / priredio Miljenko Jurković; autori tekstova Marijana Glavica... et al. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta, 2009. Str. 48.

⁷ Knjižničarstvo i srodna područja : izbor englesko-hrvatskih stručnih naziva / priredila Jelica Leščić. Zagreb : Naklada Nedićko Dominović, 2010. Str. 122.

⁸ Thompson, A. Rječnik bibliotekarskih stručnih izraza = Vocabularium bibliothecarii : englesko-hrvatskosrpski = English-Croatian-Serbian. Zagreb : Školska knjiga, 1965. Str. 68.

⁹ Knjižničarstvo i srodna područja : izbor englesko-hrvatskih stručnih naziva / priredila Jelica Leščić. Zagreb : Naklada Nedićko Dominović, 2010. Str. 122.

¹⁰ Thompson, A. Rječnik bibliotekarskih stručnih izraza = Vocabularium bibliothecarii : englesko-hrvatskosrpski = English-Croatian-Serbian. Zagreb : Školska knjiga, 1965. Str. 12.

¹¹ Knjižničarstvo i srodna područja : izbor englesko-hrvatskih stručnih naziva / priredila Jelica Leščić. Zagreb : Naklada Nedićko Dominović, 2010. Str. 122.

¹² Sečić, D. Informacijska služba u knjižnici. 2. izd. Lokve : „Benja“, 2006. Str. 63-64.

Pokušavajući definirati *referentnu zbirku*, najjednostavnije bi bilo reći da je referentna zbirka zbirka *priručnika*. Nadalje je potrebno odrediti što je to *priručnik*.

Online Dictionary for Library and Information Science (ODLIS) definira *priručnik* (reference book) ovako: „Knjiga namijenjena za konzultiranje kada je potrebno pronaći autoritativne informacije, a ne za čitanje od korica do korica. Priručnici najčešće sadrže potpisane ili nepotpisane natuknice poredane abecedno ili nekim drugim redom (klasifikacijskim, brojčanim itd.).“, a *referentnu zbirku* ovako: „Knjige koje sadrže autoritativne informacije i koje nisu namijenjene čitanju od korica do korica, kao što su rječnici, priručnici¹³ i enciklopedije, smještene na polici prema signaturi u istu skupinu u posebnom dijelu knjižnice koji se zove referentna zbirka.“¹⁴

U definiranju *referentnih izvora informacija* (reference source), Christopher Nolan polazi od definicije *priručnika* (reference book) uzete iz *The ALA Glossary of Library and Information Science*: „1. Knjiga koja je prema uređenju i obradi predmeta namijenjena za konzultiranje određenih informacija umjesto za kontinuirano čitanje. 2. Knjiga čija je uporaba ograničena na prostore knjižnice.“¹⁵

Glavna karakteristika priručnika je ta da se sastoje većinom od datoteka; datoteke su organizirane zbirke zapisa, a zapisi se sastoje od jednog ili više polja podataka. Datoteke su organizirane prema određenom poretku koji olakšava pretraživanje zapisa u datotekama (abecedni poredak, kronološki poredak, predmetni poredak...) (prema Marciji Bates).¹⁶ Priručnici sadrže informacije koje se mogu pronaći i u drugim izvorima u knjižnici, ali oni omogućuju dodatne pristupne točke tim informacijama i praktičnu organizaciju informacija. Količina informacija organiziranih u datoteke i zapise odnosno u kontinuirani tekst određuje hoće li knjiga biti smještena u referentnu zbirku ili u slobodni pristup, a odluke knjižničara o

¹³ Ovdje se pojam *priručnik* upotrebljava u smislu publikacije iz koje se uči, odnosno koja sadržava praktične obavijesti i upute o nekoj struci ili znanju. (Hrvatski jezični portal. Dostupno na: <http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search> (4.9.2014.)).

¹⁴ Reitz, J. M. ODLIS : online dictionary for library and information science. Cop. 2004.-2014. // ABC-CLIO. Dostupno na: http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_r.aspx (27.8.2014.). (Reference book - a book designed to be consulted when authoritative information is needed, rather than read cover to cover. Reference books often consist of a series of signed or unsigned "entries" listed alphabetically under headwords or headings, or in some other arrangement (classified, numeric, etc.). Reference collection - books containing authoritative information not meant to be read cover to cover, such as dictionaries, handbooks, and encyclopedias, shelved together by call number in a special section of the library called the reference stacks.)

¹⁵ Nolan, C. W. Managing the reference collection. Chicago ; London : American Library Association, 1999. Str. 4. (1. A book designed by the arrangement and treatment of its subject matter to be consulted for definite items of information rather than to be read consecutively. 2. A book whose use is restricted to the library building.)

¹⁶ isto, str. 5.

smještaju knjige uvelike odgovaraju tome. Knjiga koja sadrži informacije organizirane većinom u datoteke i zapise bit će smještena u referentnu zbirku, a knjiga koja sadrži informacije organizirane većinom kao kontinuirani tekst bit će smještena u slobodni pristup i biti dostupna za cirkulaciju. Naravno, nije to čvrsto pravilo, u referentnu zbirku smještaju se i knjige koje po danom opisu ne pripadaju tamo ako knjižničar tako odluči, npr. svete knjige, udžbenici, djela opće povijesti i razna druga opća djela. Iako se takva djela mogu čitati od korica do korica, često se koriste za dobivanje faktografskih informacija ili za upoznavanje s temom. Bates takve izvore informacija smatra autoritativnima (authoritative text)¹⁷, što se poklapa s definicijom u *ODLIS* rječniku. Takvi izvori informacija smatraju se referentnim izvorima ako omogućuju brzo pretraživanje informacija.

Drugi dio definicije iz *The ALA Glossary of Library and Information Science* odnosi se na knjige čija je uporaba ograničena na prostore knjižnice. Time su obuhvaćene tiskane publikacije (te možda publikacije na CD-ROM-u i DVD-ROM-u koje ne cirkuliraju), a u današnje vrijeme u definiciju treba uključiti i elektroničke izvore informacija. Katalozi većih i manjih knjižnica diljem svijeta dostupni su online, zatim bibliografije, časopisi kazala, sažetaka i citata, rječnici, enciklopedije, leksikoni, zemljopisne karte, statistike itd. Mnogi od tih izvora zapravo su elektroničke verzije tiskanih izdanja. Časopisi kazala i časopisi sažetaka, rječnici ili enciklopedije u elektroničkom obliku imaju istu svrhu kao i tiskane verzije, a to je brzo pronalaženje informacija.

Knjižnice omogućuju pristup i mnogim online bazama podataka. Baze podataka dijele se na referentne i izvorne. Referentne baze obuhvaćaju bibliografske i referalne baze podataka. Bibliografske baze sadrže bibliografske podatke o sadržaju serijskih i drugih publikacija koji omogućuju identifikaciju članaka, knjiga, patenata i sl.; podacima se dodaju ključne riječi, klasifikacijske oznake i sažeci. Referalne baze upućuju na imena ili adrese osoba ili organizacija. Izvorne baze podataka (faktografske) su brojčane, tekstualno-brojčane, opisi svojstava nekih pojava ili tvari te baze podataka s punim tekstom. Tu bi se još ubrojile i baze izvora sa slikom i zvukom.¹⁸ Iako ta definicija dijeli baze na referentne i izvorne, teško je strogo razdijeliti jednu vrstu baza od drugih u smislu izvora informacija. Baze koje sadrže časopise kazala i sažetaka mogu uključivati i puni tekst nekih članaka koje indeksiraju. Nolan smatra da su takve baze prvenstveno referentni izvori s dodatkom punog teksta ili slika. Baze podataka s punim tekstom također sadrže bibliografske podatke i sažetke i mogu poslužiti za

---

¹⁷ isto, str. 6.

¹⁸ Sečić, D. Informacijska služba u knjižnici. 2. izd. Lokve : „Benja“, 2006. Str. 103-104.

dobivanje brzih informacija. Npr. elektronički časopisi, koji su prvo postojali u tiskanom obliku, omogućuju pretraživanje po ključnim riječima kao i časopisi kazala, ali su to primarni izvori informacija kojima će se korisnici obratiti kada već znaju koji članak ih zanima.¹⁹

Stoga Nolan zaključuje da je bolja definicija *referentnog izvora informacija* sljedeća: „Referentni izvor informacija je izvor namijenjen za konzultiranje umjesto za kontinuirano čitanje, pretežno sastavljen od datoteka koje su ustrojene prema određenom poretku tako da omogućuje brzo pronalaženje informacija.“²⁰

Michael Buckland svrhu referentne zbirke iskazuje u dvije točke: „Referentna zbirka sastoji se od odabranih izvora informacija koji služe dvjema svrhama: 1. traženje ili provjeravanje faktografskih podataka koji se često nazivaju brze informacije; 2. uspješno i učinkovito određivanje konteksta i uvodnog pregleda bilo koje teme, osobito utvrđivanje odgovora na pitanja tko, što, gdje i kada o onome što se istražuje.“²¹

Važnost referentne zbirke u tiskanom obliku je u omogućivanju jednostavnog pronalaženja potrebnih informacija preko dobrog rasporeda unutar zbirke, praktičnog poretka gradiva unutar priručnika te kazala. Kod elektroničkih referentnih izvora taj dobro strukturirani unutrašnji raspored nije vidljiv. Ono što korisniku pomaže u toj sredini je izravno i horizontalno povezivanje informacija u različitim vrstama izvora. Da bi to bilo moguće, dva uvjeta moraju biti ostvarena: proceduralna interoperabilnost i rječnička inetoperabilnost.²²

Dora Sečić definira *priručnik* vrlo jasno i jednostavno, a definicija se može primijeniti i na tiskane i na elektroničke izvore: „Priručnici su publikacije koje služe za brzo pronalaženje informacija o određenim pojmovima ili predmetima. Uvijek su ustrojeni prema određenoj shemi i unaprijed utvrđenom poretku, kao što je, primjerice, abecedno ili stručno redanje za enciklopedije, tablični oblik za statistike ili kronološki red za povijesne preglede.

---

¹⁹ Nolan, C. W. Managing the reference collection. Chicago ; London : American Library Association, 1999. Str. 7-8.

²⁰ isto, str. 6. (A reference source is a source designed for consultation rather than continuous reading, predominantly composed of ordered files arranged to facilitate rapid retrieval of pieces of information.)

²¹ Buckland, M. K. The digital difference in reference collections. // Journal of library administration 46, 2(2007), str. 87-100. Dostupno na: <http://people.ischool.berkeley.edu/~buckland/OKLABuckland.pdf> (3.9.2014.). (The reference collection is composed of a set of resources selected to serve two needs: 1. Looking up or verifying factual data, often referred to as „ready reference“; and 2. Establishing an initial outline and context for any topic efficiently and effectively, especially determining the what, where, when and who aspects of whatever is of interest.)

²² isto.

Takve publikacije daju u pravilu samo najvažnije informacije o predmetu, a korisnik koji treba dublji uvid u predmet, koristit će se potom primarnim izvorima.“²³

Ovaj terminološki pregled pokazao je sličnosti među definicijama referentnih izvora informacija. Svaka od njih ima pravo i sve se slažu u tome da su referentni izvori polazna točka u istraživanju, izvori za brzu konzultaciju, ustrojeni prema određenoj shemi koja omogućuje dobivanje kvalitetne osnove znanja o određenom predmetu. S obzirom na svoje karakteristike, neprocjenjivi su i nezaobilazni izvori informacija u svakoj knjižnici.

3. Referentni izvori informacija u Knjižnici Filozofskog fakulteta

3.1. Opća referentna zbirka Knjižnice Filozofskog fakulteta

Za dobivanje osnovnih podataka o općoj referentnoj zbirci razgovarala sam s voditeljem zbirke Zoranom Pavinom, a o bazama podataka saznala sam u razgovoru s Ivom Melinščak Zlodi, stručnjakinjom za elektroničke izvore. Za pregled poslovanja i upravljanja referentnom zbirkom kao izvor poslužila mi je knjiga Carol A. Singer *Fundamentals of managing reference collections*.

Opću referentnu zbirku, stručne referentne zbirke na katovima i zajedničku referentnu zbirku na prvom katu čini tiskana građa. Referentna građa na CD-ROM-u nalazi se u zbirci audiovizualne građe; radi se o rječnicima koji su došli uz pripadajuća tiskana izdanja - tiskano izdanje smješta se u referentnu zbirku, a izdanje na CD-ROM-u u zbirku audiovizualne građe. Knjižnica nije pretplaćena na elektroničke referentne izvore, a bazama podataka koje po definiciji pripadaju referentnim izvorima pristup je omogućen preko Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

3.1.1. Opseg građe

Opća referentna zbirka, smještena u čitaonici u prizemlju Knjižnice osnovana je 1986. kao središnja čitaonica, a danas broji 1103²⁴ naslova građe. Mogli bismo reći da to nije klasična referentna zbirka, nego referentno-udžbeničko-priručnička, jer prati strukturu

---

²³ Sečić, D. Informacijska služba u knjižnici. 2. izd. Lokve : „Benja“, 2006. Str. 65.

²⁴ Podatak se odnosi na rujan 2014.

predmetnog ustroja knjižničnih zbirki. Ono što svakako spada u zbirku su enciklopedije, leksikoni i rječnici s područja društveno-humanističkih znanosti, ali i šire. Izbor rječnika obuhvaća i teme izvan društvenih i humanističkih znanosti zbog studenata stranih jezika kojima rječnici služe za prijevode. U zbirci je i udžbenička literatura, kao što su gramatike i pravopisi, zatim pregledi povijesti književnosti, opća djela iz povijesti, povijesni i zemljopisni atlasi, biografski priručnici, bibliografije, vodiči i almanasi.

Građa je raspoređena u 16 glavnih skupina (od A00 do A15) koje se dalje dijele u podskupine.²⁵ Skupinu A00 čine opća referentna djela raspoređena u tri podskupine: enciklopedije, višejezični i stručni rječnici te leksikoni. Skupine od A01 do A07 bez podskupina redom čine: psihologija, sociologija, pedagogija, informacijske znanosti, filozofija, religija i mitologija. Skupina A08 dijeli se na: likovna umjetnost, film, kazalište i glazba. Povijest pod oznakom A09 ima jednu podskupinu, hrvatska povijest. Skupine od A10 do A14 bez podskupina redom čine: kulturna povijest, zemljopis, fonetika, opća lingvistika i književnost. U skupini A15 su filologije i to je ujedno najveća skupina. Svakom jeziku dodijeljene su tri podskupine; u prvu su smješteni rječnici, u drugu gramatike i pravopisi, a u treću opća djela iz književnosti, većinom pregledi povijesti književnosti. Raspon jezika zastupljenih u toj skupini prati studijske programe, osim nekoliko nestudijskih jezika: engleski jezik i književnost, njemački jezik i književnost, nizozemski jezik i književnost, skandinavski jezici i književnost, latinski jezik i književnost, grčki jezik i književnost, talijanski jezik i književnost, francuski jezik i književnost, španjolski jezik i književnost, portugalski jezik i književnost, rumunjski jezik i književnost, zapadnoslavenski jezici i književnost, istočnoslavenski jezici i književnost, južnoslavenski jezici i književnost, hrvatski jezik i književnost, indijski i dalekoistočni jezici i književnost, albanski jezik i književnost, arapski jezik i književnost, hebrejski jezik i književnost, finski jezik i književnost, mađarski jezik i književnost, turski jezik i književnost, velški jezik i književnost te romski jezik i književnost.

3.1.2. Izgradnja zbirke

Opća referentna zbirka nema pisane smjernice za izgradnju zbirke. Stručne zbirke u nabavnoj politici vode se nastavnim planom i programom. Za opću referentnu zbirku nastoji

---

²⁵ Raspored gradje u Knjiznici FF-a. Opća referentna zbirka. Dostupno na: https://saturn.ffzg.hr/raspored_gradje/index.cgi?a (30.8.2014.).

se nabaviti sva građa relevantna za studijske potrebe. Voditelj zbirke jedina je osoba odgovorna za odabir i nabavu građe (naravno, uvijek postoji mogućnost sugestije kolega i voditelja), za upravljanje sredstvima dodijeljenima zbirci i za održavanje zbirke. Svrha referentne zbirke ogleda se u nastojanju pokrivanja svih potreba studijskih grupa na Filozofskom fakultetu, koliko god je to moguće s obzirom na sredstva, i u obuhvaćanju osnovne opće literature koja direktno nema veze sa studijskim programima. Ciljani korisnici su primarno studenti i profesori Filozofskog fakulteta, a zatim svi ostali.

Pri izboru građe nastoje se podjednako zadovoljiti potrebe svih područja. Od kriterija za izbor važni su stručnost autora, ugled nakladnika, aktualnost i ažurnost, u skladu s novčanim sredstvima dodijeljenima zbirci. Uvez ne igra veliku ulogu, ovisi o kvaliteti, ali tvrdi uvez ipak je ispred mekog. Pomagala za izbor građe su katalozi, razni izvori dostupni na Internetu, sugestije profesora, kolega i nakladnika (npr. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“ redovito šalje svoje akvizitere u Knjižnicu i obavijesti putem e-maila). Preferirani format za nabavu je tiskani (CD-ROM-ovi koji dođu uz knjige smještaju se u zbirku audiovizualne građe), a preferirane vrste građe sve podjednako. Građa se nabavlja u jednom primjerku, a ako postoji besplatno dostupan elektronički izvor, nabavlja se tiskano izdanje tog naslova bez obzira na elektroničko. Preferirani jezik prvenstveno je hrvatski. Za zbirku se nabavljaju svi rječnici izdani na hrvatskom jeziku, bez obzira na temu. Iako neki jezici ne postoje kao studijske grupe na Filozofskom fakultetu, nastoji se nabaviti po jedan takav rječnik (npr. velški ili tajlandski rječnik). Pri izboru dvojezičnih ili višejezičnih rječnika nastoji se nabaviti izdanje u kombinaciji s hrvatskim jezikom, odnosno s engleskim ili njemačkim ako kombinacija s hrvatskim jezikom ne postoji; pri izboru enciklopedija primaran je hrvatski jezik, zatim engleski i njemački. Antikvarna građa se ne nabavlja, ali pretisci starih rječnika da. Pri nabavi novih izdanja već postojećih naslova u zbirci, starija izdanja ostaju na policama u čitaonici jer ima dosta mjesta.

Građa iz opće referentne zbirke ne cirkulira, no postoje iznimke. Knjižnica Filozofskog fakulteta surađuje s Udrugom za promicanje kvalitetnog obrazovanja mladih s invaliditetom „ZAMISLI“ nudeći uslugu prilagodbe literature (digitalizacije) od strane Udruge. Naši korisnici mogu na prilagodbu dati građu koju posjeduje Knjižnica i građu koja nije iz knjižničnog fonda. Razmjena građe obavlja se u Knjižnici uz pomoć asistenata iz Udruge, a korisnik digitaliziranu građu dobiva na svoju e-mail adresu. Građa iz opće referentne zbirke može cirkulirati za potrebe prilagodbe literature na vrlo kratak rok ako je to

jedini primjerak u Knjižnici. Isto vrijedi i za posudbu putem službe za međuknjižničnu posudbu.

3.1.3. Knjižnično osoblje

Prema Carol Singer, knjižnično osoblje zaduženo za referentnu zbirku strukturirano je u centralizirani ili decentralizirani organizacijski model. U centraliziranom sustavu jedna osoba je zadužena za sve vidove poslovanja zbirke, uz postojanje mogućnosti sugestija npr. voditelja knjižnice i kolega knjižničara. U decentraliziranom sustavu osoba zadužena za referentnu zbirku je samo koordinator, a nabavom građe bave se drugi knjižničari, npr. predmetni stručnjaci.²⁶ U Knjižnici Filozofskog fakulteta svaka zbirka zasebno predstavlja centralizirani model. Svaki voditelj zbirke (predmetni knjižničar) jedini je odgovoran za poslovanje zbirke. U općoj referentnoj zbirci voditelj ima potpunu autonomiju, a stručne zbirke primaju sugestije od odsjeka. Voditelj Knjižnice ne utječe na nabavnu politiku osim u obliku sugestija.

3.1.4. Procedura nabave

Procedura nabave i obrade u Knjižnici Filozofskog fakulteta odvija se kroz Kohu, slobodni softver za knjižnično poslovanje. Akviziteri često dolaze nudeći ogledne primjerke, a voditelj zbirke odlučuje hoće li građu nabaviti za svoju zbirku ili akvizitera uputiti u drugu stručnu zbirku ako smatra da bi ono što nudi moglo biti korisnije njima. Nakon identifikacije i odabira, građa (domaća i inozemna) se naručuje preko domaćih nakladnika, npr. Dominović, Školska knjiga. Nakladnik ispostavlja račun s cijenom u kunama koja je nešto veća od originalne cijene jer su uračunate poštarina i nakladnikova zarada, a plaća se po primitku naručene građe. Evidencija nabave u Kohi započinje odabirom dobavljača i izradom košarice. U košaricu se dodaju naslovi (iz postojećeg zapisa, iz prijedloga za nabavu, izrađuje se novi zapis ili se preuzima iz vanjskog izvora putem protokola Z39.50), podaci o novoj narudžbi (podaci o primjerku, kataložni zapis i računovodstveni podaci) i poštanski troškovi. Nakon zaprimanja narudžbe slijedi inventarizacija. Košarica se isprinta i zajedno s računom (na kojem mora biti napisan inventarni broj) daje voditeljici Knjižnice na potpis te dostavlja u računovodstvo. Nakon toga slijedi priprema građe za smještaj na policu: pečatiranje,

---

²⁶ Singer, C. A. Fundamentals of managing reference collections. London : Facet Publishing, 2012. Str. 37-40.

opremanje RFID čipovima i signiranje. Osim nabave preko nakladnika, građa u Knjižnicu stiže i u obliku darova. Voditelj opće referentne zbirke povremeno izabere pojedinačne naslove iz velikih donacija stručnim zbirkama.

3.1.5. Novčana sredstva

Knjižnični proračun određuje fakultet, a fakultet financira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Svaka zbirka ima drugačiji fond sredstava (ovisno o broju studenata i profesora tog odsjeka), a sredstva odobrava Fakultetsko vijeće. Sredstva se određuju godišnje, fiksna su i ne mogu se prebacivati iz jedne zbirke u drugu. Rok za potrošnju sredstava jedna je kalendarska godina (fiskalna godina poklapa se s kalendarskom). Neiskorištena sredstva ne mogu se prebaciti u iduću fiskalnu godinu (propadaju), a ako to postane učestalo, sredstva se smanjuju. Stručnim zbirkama dodjeljuje se i jedan dio sredstava od studija za osobne potrebe. Postoje i sredstva za velike projekte, zajednička za cijelu Knjižnicu, iz kojih se financira nabava posebno vrijednih knjiga koja premašuje proračun zbirke (o tome je odlučivao dekanski kolegij). Na taj način za opću referentnu zbirku nabavljene su Encyclopaedia Britannica, Encyclopaedia Judaica i Encyclopedia of Language and Linguistics.

3.1.6. Održavanje zbirke

Knjižnične zbirke zahtijevaju stalnu brigu i održavanje. Građa u općoj referentnoj zbirci ne cirkulira i označena je crvenom naljepnicom na kojoj piše *za rad u čitaonici*. Jedan dio zbirke pri preseljenju je smješten u zatvoreno spremište i određen za cirkulaciju. Police u čitaonici svakodnevno se pregledavaju, po potrebi preslaguju, krivo uložene knjige vraćaju se na svoje mjesto, zamjenjuju se oštećene signaturne naljepnice, zatim oštećene knjige se izdvajaju za uvez ili se popravljaju reparaturnim trakama ako oštećenje nije veliko. Ove poslove uglavnom obavljaju pomoćni knjižničari.

3.1.7. Revizija i otpis

U postupku selidbe knjižničnih zbirki u novu zgradu prije skoro šest godina napravljena je revizija građe. Podaci su konvertirani iz CDS/ISIS-a u MARC21 format, na

koji se oslanja Koha, a svaki primjerak građe u slobodnom pristupu opremljen je novom signaturom i RFID čipom. Svaki primjerak knjige iz opće referentne zbirke tada je prošao kroz ruke voditelju ili demonstratorima i u Kohi je zabilježeno stvarno stanje stvari. U ostalim zbirkama nakon preseljenja, mnogo knjiga imalo je u Kohi status *provjeriti na pultu*, što je značilo kretanje u potragu: knjige su mogle biti u staroj posudbi, u zatvorenom spremištu još neobrađene ili pak izgubljene. Tijekom ovih nekoliko godina takvi statusi svedeni su gotovo na nulu. Krenulo se i u resigniranje građe u zatvorenom spremištu, što je pri kraju. Građa koja se nije mogla pronaći ili je oštećena do neupotrebljivosti je otpisana. Sve to, zajedno sa svakodnevnom brigom za police, pokazuje kako nema potrebe za većom revizijom sljedećih pet godina.

3.2. Baze podataka

S obzirom da su preko knjižničnih web stranica dostupne baze podataka koje po definiciji spadaju u referentne baze, potrebno je nešto reći i o tome.

Knjižnica samostalno pretplaćuje samo baze s punim tekstom jer su novčana sredstva ograničena te su prioritet primarni izvori informacija. Primarni kriterij za odabir su potrebe korisnika, tj. nastoje se zadovoljiti studijske potrebe. Za nabavu i održavanje zadužena je naša stručnjakinja za elektroničke izvore Iva Melinščak Zlodi. Uprava fakulteta odobrava novčana sredstva, licencni ugovori sklapaju se na godinu dana (poklapa se s kalendarskom godinom), nabava ide preko računovodstva i evidentira se u Kohi. Baze s punim tekstom na koje je Knjižnica pretplaćena su: Cambridge Journals (HSS Collection), Emerald Library and Information Studies i Emerald Insight, Film & Television Literature Index with Full Text, JSTOR (prvih šest kolekcija) i Project MUSE, a Cairn dolazi gratis.

Sve ostale baze navedene na web stranici Knjižnice plaća Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Među njima se nalaze bibliografske baze (baze podataka o znanstvenim radovima), citatne baze, baze cjelovitih tekstova, zbirke elektroničkih časopisa i elektroničkih knjiga te zbirke doktorskih disertacija.²⁷ Četiri baze izdvojene su pod odrednicom citatne baze, iako granice nisu jasne i ne može se razdvojiti jedna vrsta baze od druge: CiteseerX, Journal Citation Reports (ISI Web of Knowledge), Scopus i Web of Science (ISI Web of

---

²⁷ Baze podataka. // Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://knjiznica.ffzg.unizg.hr/baze> (30.8.2014.).

Knowledge).²⁸ „Iako su u svojoj osnovi citatne baze također bibliografske, njihova je posebnost u tome što pored samih radova obrađuju i popise korištene literature/referenci/citata koje autori navode na kraju svojih radova. Citatne baze daju odgovore na pitanja koji su radovi najpopularniji, najčitaniji ili najviše citirani u okviru nekog znanstvenog područja.“²⁹ Pristup tim bazama regulira se preko IP adrese (Ministarstvo prijavljuje raspon IP adresa svih akademskih ustanova u Hrvatskoj, smatrajući ih akademskim konzorcijem, iako ne funkcioniraju kao pravi konzorcij), a pravo pristupa imaju svi priradnici hrvatske akademske zajednice. Knjižnica omogućuje udaljeni pristup ovlaštenim korisnicima, studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta, putem CGIProxy-ja, servera koji omogućuje pristup zaštićenim izvorima s računala izvan ustanove. Korisnici se u tom slučaju autoriziraju pomoću svog AAI@EduHr elektroničkog identiteta, osim u slučaju baza na Ebsco sučelju, gdje se autorizacija obavlja pomoću broja članske iskaznice Knjižnice. Tehničke probleme koji se u tom području mogu pojaviti otklanjaju sistemski knjižničari.

Baze podataka ne uvrštavaju se u Kohu, ali su pristupne točke omogućene preko web stranice Knjižnice (popis baza i katalog elektroničkih časopisa). Novosti o bazama redovito se objavljuju na naslovnoj stranici Knjižnice, na Facebook profilu Knjižnice te putem internih mailing lista. Omogućena je podrška korisnicima (osobno, telefonom i putem e-maila), a Knjižnica organizira edukacijske radionice za studente i nastavnike koje služe unapređenju informacijske pismenosti.

4. Istraživanje

Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati korisnike Knjižnice Filozofskog fakulteta za kojim to referentnim izvorima samostalno posežu u potrazi za odgovorima, koje su njihove preferencije što se tiče tiskanih i elektroničkih izvora, kako su zadovoljni tim izvorima te kolika je uloga knjižničara kao jednog od izvora informacija. U tu svrhu provedena je anonimna anketa u tiskanom obliku na svim katovima u Knjižnici, čime se htjelo obuhvatiti sve korisnike Knjižnice, odnosno sve pojedince koji dolaze u Knjižnicu Filozofskog

---

²⁸ Citatne baze. // Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://koha.ffzg.unizg.hr/> (30.8.2014.).

²⁹ Citatne baze. 2006. // CARNET : tematski broj – online baze. Dostupno na: <http://www.carnet.hr/tematski/onlinebaze/citatne.html> (4.9.2014.).

fakulteta. Knjižnične usluge, osim studenata i zaposlenika Filozofskog fakulteta, mogu koristiti i svi ostali. Vanjski korisnici ne mogu se učlaniti i posuđivati građu, mogu je koristiti u prostorima Knjižnice, a pristup računalima omogućen im je u čitaonici u prizemlju Knjižnice.

4.1. Metodologija istraživanja

Istraživanje je započelo postavljanjem triju hipoteza:

- u Knjižnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu od tiskane referentne građe najviše se koriste rječnici,
- korisnici Knjižnice više koriste tiskane referentne izvore jer ih smatraju pouzdanijima,
- većina korisnika Knjižnice ne koristi informacijske usluge knjižničara pri korištenju referentnih izvora.

Istraživanje je provedeno na reprezentativnom uzorku od 262 korisnika. Podijeljeno je 300 upitnika, od kojih je vraćen 271 ispunjen upitnik, a 9 je eliminirano kao nevažće. Anketa se provodila u razdoblju od dva tjedna; upitnici su uručivani korisnicima za svakim informacijskim pultom i korisnicima zatečenim u čitaonicama. Upitnik se sastojao od 30 pitanja tematski sastavljenih u tri cjeline. Prva cjelina odnosila se na podatke o korisničkoj populaciji, druga na tiskanu referentnu građu, a treća na elektroničke referentne izvore. Prema vrsti, pitanja su bila otvorenog i zatvorenog tipa (s mogućnošću odabira jednog ili više odgovora, što je naznačeno, i pitanja intenziteta) te pitanja čiji su odgovori uvjetovali preskakanje određenog bloka pitanja. U analizu su uključena neodgovorena pitanja te odgovori koji se smatraju nevažćima (ako je u pitanju u kojem se zahtijevao samo jedan odgovor odabrano više odgovora, ako je na pitanja intenziteta nepravilno odgovoreno).

4.2. Rezultati

Prva četiri pitanja odnose se na osobne podatke o ispitanicima: spol, dob, status i studijske grupe. Najviše ispitanika pripada dobnoj skupini od 18 do 24 godine (177 ili 67,6%), zatim skupini od 25 do 30 (62 ili 23,7%) te od 31 i više (21 ili 8%); mlađih od 18 nema, a dva su pitanja neodgovorena. Najviše je studenata diplomskog studija na

Filozofskom fakultetu (95 ili 36,6%), zatim preddiplomskog studija (93 ili 35,5%); studenata drugih fakulteta ima 38 ili 14,1%, nastavnog osoblja 12 ili 4,6%, diplomiranih studenata Filozofskog fakulteta 7 ili 2,7%, ostalih 7 ili 2,7%, nenastavnog osoblja 6 ili 2,3% te studenata dodiplomskog studija na Filozofskom fakultetu 4 ili 1,5%. Iz područja humanističkih znanosti ima 140 ispitanika ili 55,8%, iz područja društvenih 26 ili 10,4%, iz područja društveno-humanističkih (kombinirane studijske grupe) 40 ili 15,9%, s drugih fakulteta 16 ili 6,4%, a odgovor nije napisalo 29 ispitanika.

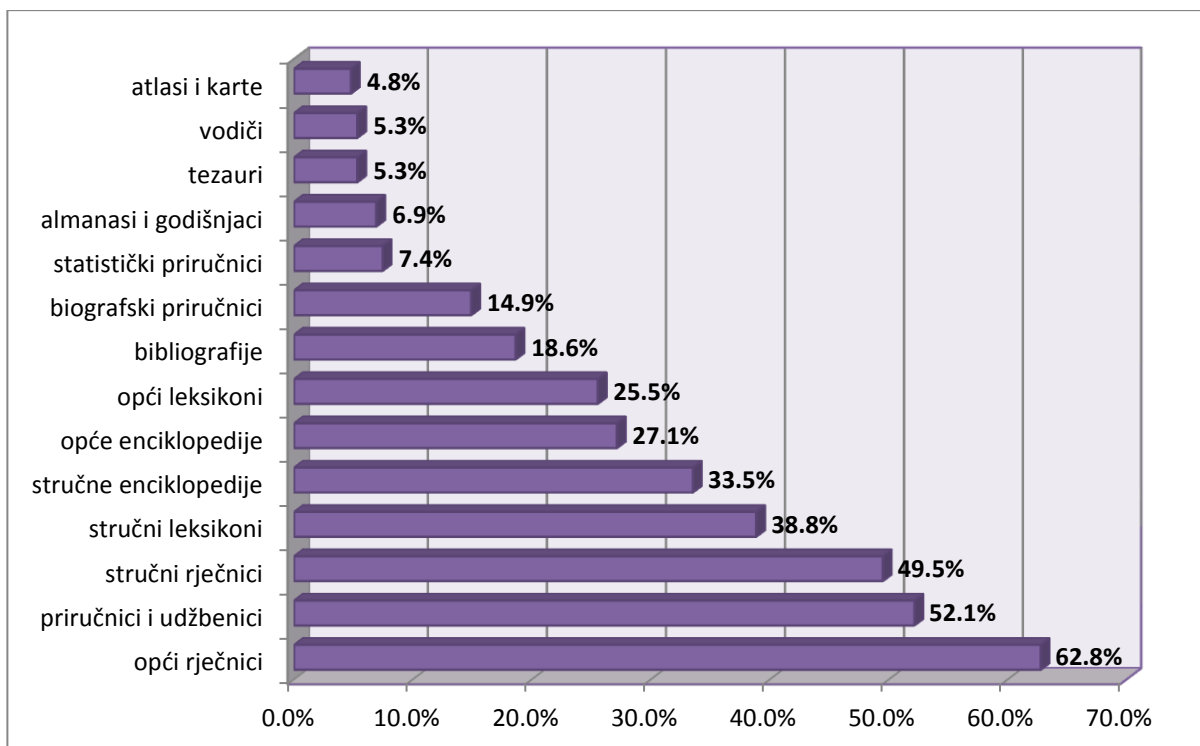
Rezultati petoga pitanja pokazuju koja je ispitanicima polazna točka u potrazi za informacijama u knjižnici. Većina kreće od knjižničnog kataloga (141 ispitanik ili 53,8%), pretraživanju Interneta pristupa 44 ispitanika ili 16,8%, knjižničaru se obraća 40 ispitanika ili 15,3%, pretraživanju baza podataka 19 ispitanika ili 7,3%, a police pregledava 15 ispitanika ili 5,7% (3 su odgovora nevažeća).

Sljedećih jedanaest pitanja (od 6. do 16.) ispituje korisničke navike pri korištenju tiskane referentne građe u Knjižnici Filozofskog fakulteta. Šesto pitanje dijeli ispitanike na one koji koriste (188 ispitanika ili 71,8%, od toga 8 studenata drugih fakulteta) i na one koji ne koriste tiskanu referentnu građu u Knjižnici (74 ispitanika ili 28,2%). Oni koji su odgovorili negativno preskočili su blok pitanja i nastavili odgovarati na pitanja koja se odnose na elektroničke referentne izvore. Uzorak za ovaj dio upitnika iznosi 188. Ti ispitanici koriste tiskanu referentnu građu većinom povremeno (82 ili 43,6%), a malo manje je onih koji je koriste često (54 ili 28,7%). Vrlo često je koristi 22 ispitanika ili 11,7%, vrlo rijetko 17 ili 9% te rijetko 13 ili 6,9%.

U osmom pitanju ispitanici su odabirali vrste tiskane referentne građe³⁰ koje najčešće koriste i mogli su zaokružiti više odgovora. Rezultati pokazuju da najveći postotak ispitanika koristi opće rječnike, skoro dvostruko manji postotak koristi opće enciklopedije i opće leksikone, a najmanje ih koristi atlase i karte.

---

³⁰ Za sastavljanje osmog i osamnaestog pitanja kao izvori informacija poslužili su pregledi vrsta referentnih izvora koje donose Dora Sečić (2006) i William A. Katz (2002). Vrste tiskane referentne građe koje se navode u osmom pitanju postoje u referentnim zbirkama Knjižnice Filozofskog fakulteta, što je provjereno u knjižničnom katalogu.

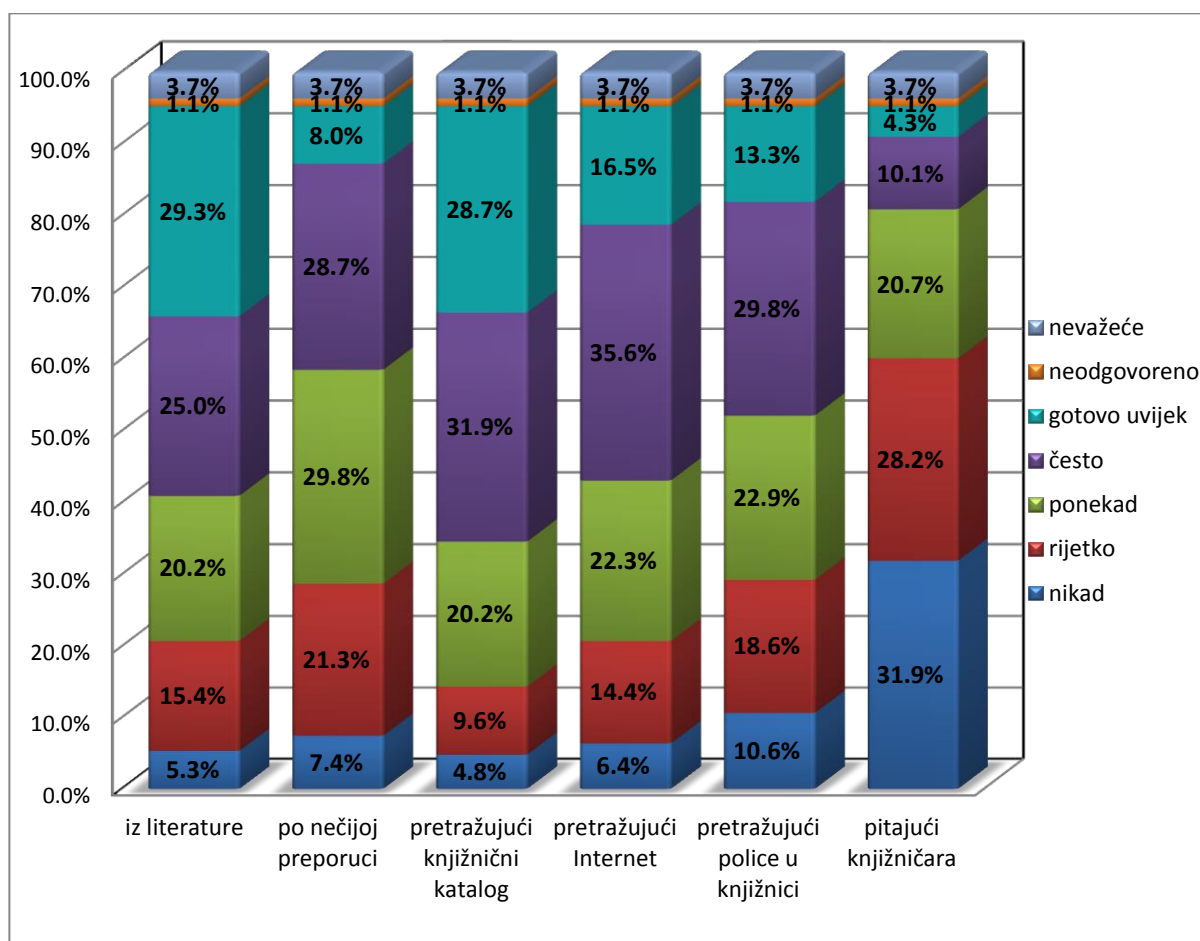
Slika 1. Najčešće korištena tiskana referentna građa

Kada se ti podaci analiziraju kroz raspodjelu ispitanika po područjima znanosti, dobiju se nešto drugačiji rezultati. U obzir su se uzeli oni ispitanici koji su odgovorili na pitanje o studijskim grupama, koji koriste tiskanu referentnu građu u Knjižnici i koji po studijskim grupama pripadaju području humanističkih, društvenih ili društveno-humanističkih znanosti (studenti i nastavnici), ukupno 171 ispitanik (u ovom slučaju samo su 4 ispitanika iz drugih područja znanosti pa se to nije uzelo u obzir). Iz područja humanističkih znanosti (121 ispitanik) najviše ispitanika koristi opće rječnike; stručne rječnike te priručnike³¹ i udžbenike koristi jednak broj ispitanika, zatim slijede stručni leksikoni i stručne enciklopedije. Iz područja društvenih znanosti (21 ispitanik) najviše ispitanika koristi priručnike i udžbenike, zatim statističke priručnike i stručne rječnike koristi podjednak broj ispitanika te opće rječnike i opće enciklopedije koristi podjednak broj ispitanika. Ispitanicima kombiniranih studijskih grupa (29 ispitanika) na prva tri mjesta su iste vrste kao i ispitanicima iz područja humanistike, zatim slijede stručne enciklopedije i opće enciklopedije.

³¹ vidi bilj. 13.

Rezultati o najčešće korištenim naslovima tiskane referentne građe pokazuju veliku šarolikost te se ovdje neće donositi pregled svih naslova, nego će se popis priložiti na kraju rada. Svoj izbor navelo je 147 ispitanika. Najčešće navođeni naslovi su Bujasovi rječnici *Veliki englesko-hrvatski rječnik* i *Veliki hrvatsko-engleski rječnik*, rječnici hrvatskoga jezika, *Hrvatska enciklopedija*, *Rusko-hrvatski rječnik* te *Leksikon hrvatskih pisaca*.

Sljedeći rezultati pokazuju kako ispitanici saznaju za tiskanu referentnu građu koju koriste, odnosno na koji način dolaze do informacija o njenom postojanju. Vidljivo je da najveći postotak ispitanika najčešće pretražuje knjižnični katalog, literaturu i Internet, a najmanje se obraćaju knjižničarima.

Slika 2. Izvori informacija o tiskanim referentnim izvorima

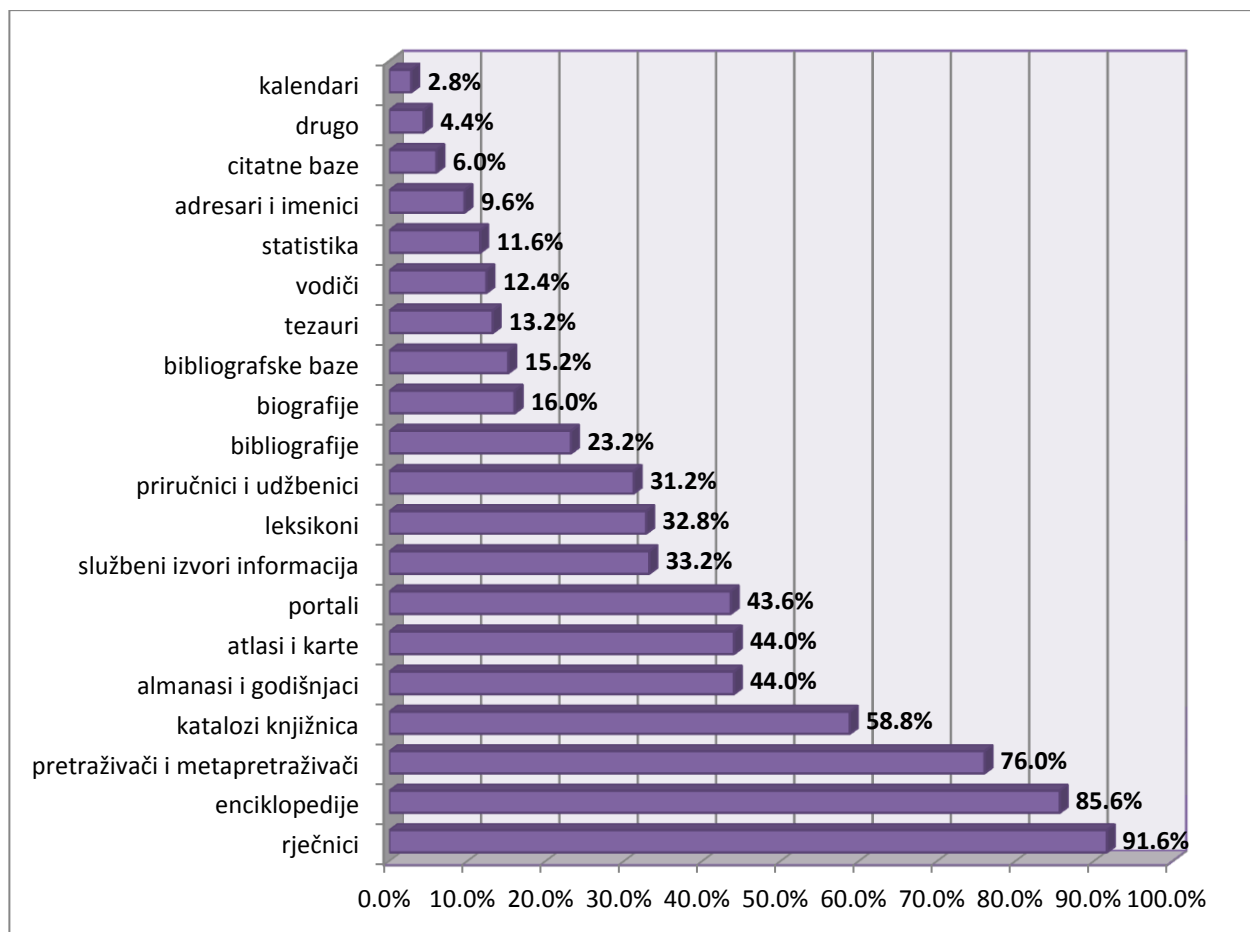
U skladu s tim je i podatak da većina ispitanika (123 ili 65,4%) ne pita knjižničare za pomoć pri korištenju tiskane referentne građe (osobno, telefonom ili putem e-maila), ali 65 ispitanika ili 34,6% ipak pita.

Ispitanici najčešće koriste tiskanu referentnu građu s onoga kata u Knjižnici na kojem je smještena stručna zbirka vezana uz njihovu prvu studijsku grupu. Nema velikih razlika među katovima što se tiče korištenja tiskane referentne građe: najviše je odgovora za peti (33 ili 17,6%) i treći kat (32 ili 17%), slijede drugi, prvi i četvrti kat (28 ili 14,9%, 27 ili 14,4% i 26 ili 13,8%), a najmanji broj ispitanika koristi referentnu zbirku u prizemlju (15 ili 8%). Jedno je pitanje neodgovoreno, a za zatvoreno spremište nema odgovora. Ovdje je potrebno spomenuti 26 nevažećih odgovora jer su ispitanici zaokruživali više od jednog traženog odgovora. U tim odgovorima ispitanici su se odlučili za lokaciju u skladu sa svojim studijskim grupama, uz odabir još jedne ili više drugih ponuđenih lokacija (najviše prizemlje i treći kat, a odgovor zatvoreno spremište pojavljuje se 6 puta).

Velika većina ispitanika uglavnom je zadovoljna tiskanim referentnim izvorima u odnosu na svoje informacijske potrebe (158 ili 84%), a 25 ispitanika ili 13,3% iskusilo je određene poteškoće pri korištenju tiskane referentne građe. Njihovi odgovori mogu se sažeti u nekoliko kategorija: knjiga koja je za rad u čitaonici nije na polici (najviše odgovora), poteškoće pri traženju potrebnih informacija, premali broj primjeraka, teške i oštećene knjige, knjige se ne smiju iznositi izvan knjižnice, zastarjeli podaci.

Skupina pitanja od 17. do 30. odnosi se na korisničke navike pri korištenju elektroničkih referentnih izvora i započinje podjelom ispitanika na one koji koriste elektroničke referentne izvore (250 ili 95,4% od 262) i na one koji ne koriste (12 ili 4,6% od 262, od toga 6 ispitanika ne koristi ni tiskane ni elektroničke referentne izvore). Uzorak za ovaj dio upitnika iznosi 250. Kao razlog zašto ne koriste elektroničke referentne izvore ispitanici su naveli da nisu upoznati s elektroničkim referentnim izvorima, da nemaju potrebu za elektroničkim referentnim izvorima te da u Knjižnicu Filozofskog fakulteta dolaze učiti iz vlastitih materijala.

Najveći postotak ispitanika od elektroničkih referentnih izvora najviše koristi rječnike, a najmanji kalendare. Ispitanici su pod opcijom drugo naveli elektroničke časopise, forume, YouTube, Internet Archive, Hrčak, JSTOR, EBSCO, Google Books i Repozitorij Filozofskog fakulteta.

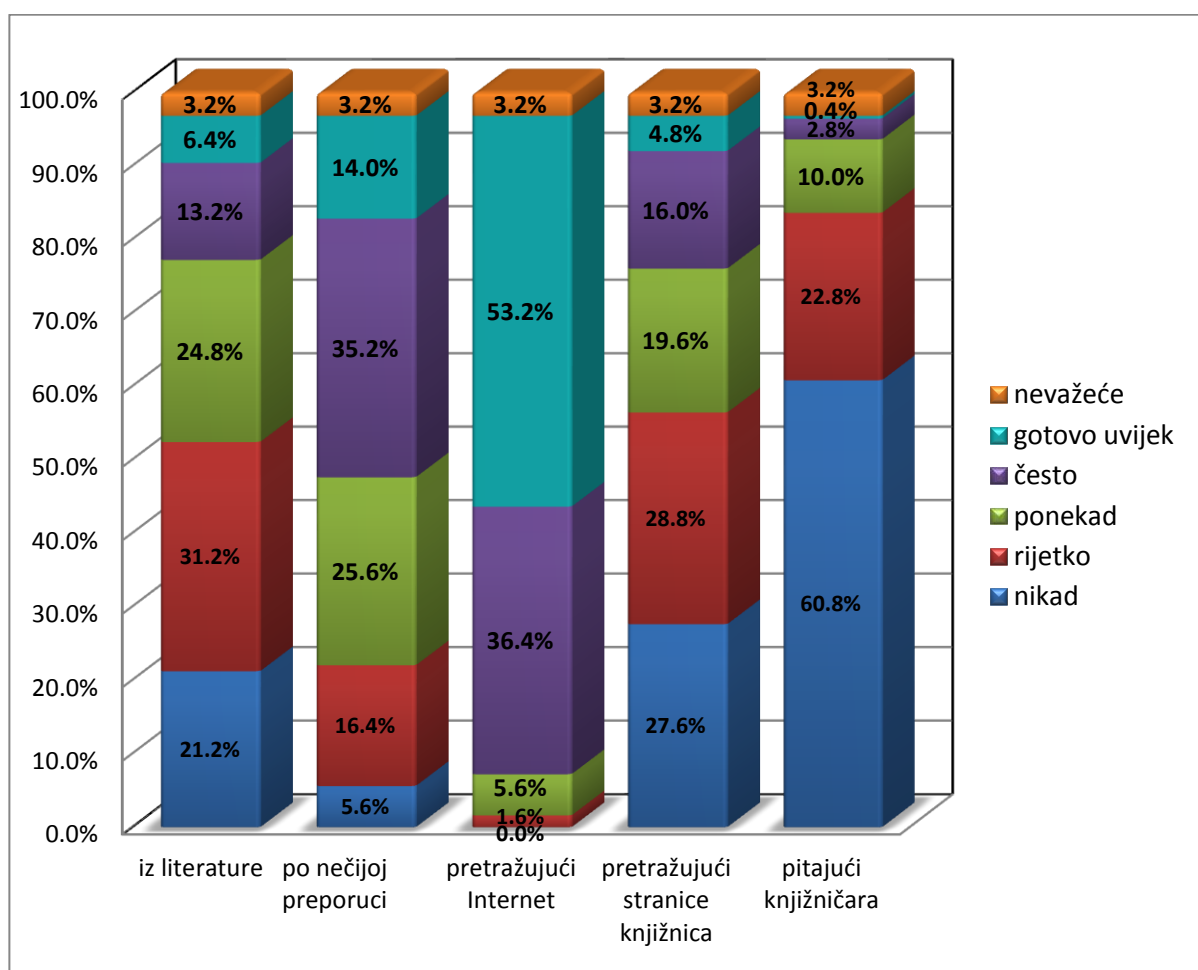
Slika 3. Najčešće korišteni elektronički referentni izvori³²

Raspodjela ispitanika po područjima znanosti (oni koji su odgovorili na pitanje o studijskim grupama (studenti i nastavnici) te koriste elektroničke referentne izvore) pokazuje da unutar humanističkih, društvenih i društveno-humanističkih znanosti ima 200 ispitanika, a s drugih fakulteta ima 16 ispitanika. Unutar humanističkih znanosti (136 ispitanika) najviše ispitanika koristi rječnike, zatim enciklopedije, pretraživače i metapretraživače, kataloge knjižnica i leksikone. Unutar društvenih znanosti (25 ispitanika) najveći broj ispitanika koristi rječnike, zatim pretraživače i metapretraživače, enciklopedije, kataloge knjižnica i portale. Unutar društveno-humanističkih znanosti (39 ispitanika) najveći broj ispitanika koristi enciklopedije, zatim rječnike, pretraživače i metapretraživače, kataloge knjižnica te atlase i karte. Studenti drugih fakulteta (16 ispitanika) najviše koriste rječnike, enciklopedije, pretraživače i metapretraživače, atlase i karte te portale.

³² vidi bilj. 28.

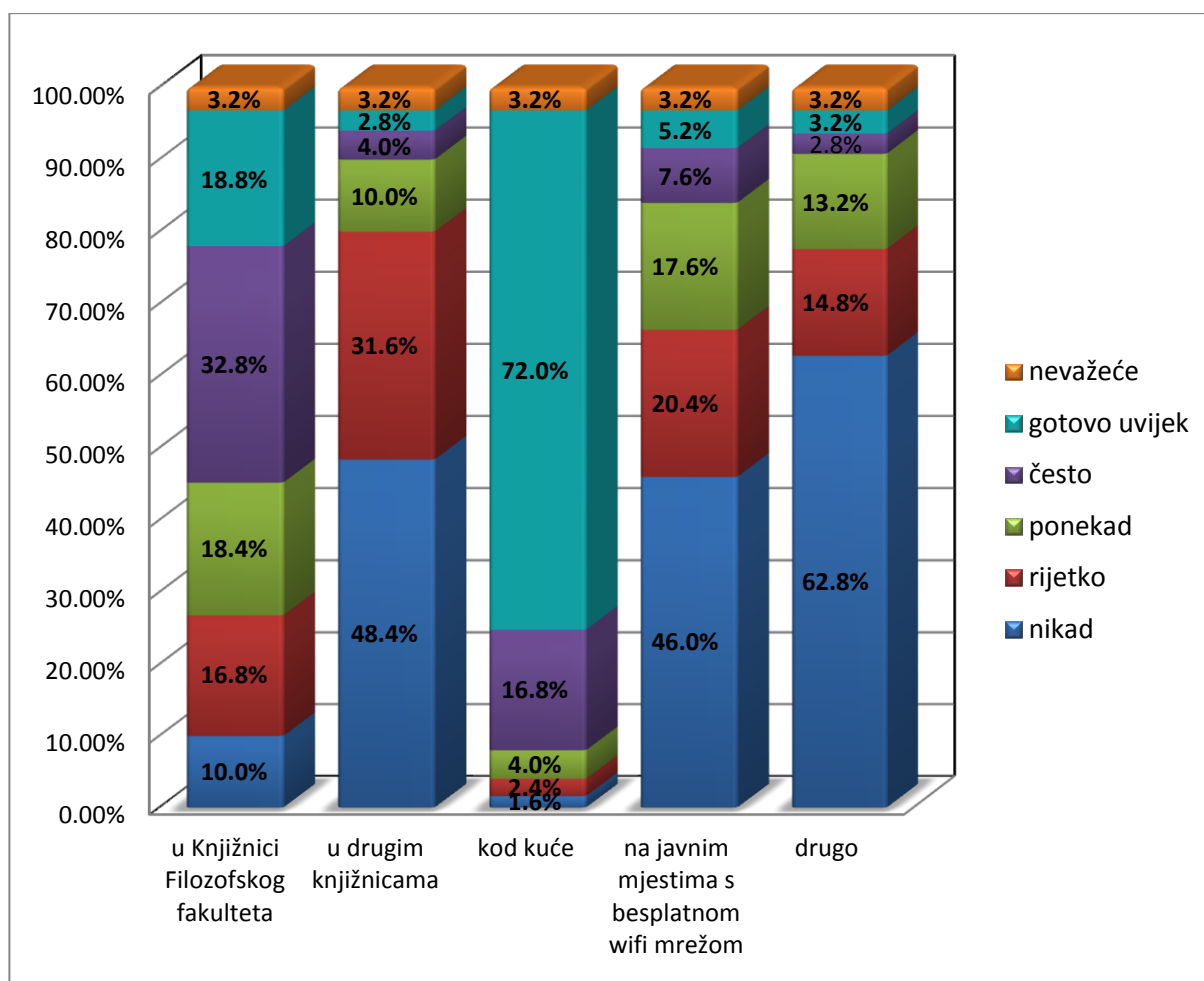
Kao i za tiskanu referentnu građu, popis naslova najčešće korištenih elektroničkih referentnih izvora priložit će se na kraju rada. Svoj odgovor dalo je 211 ispitanika, a na prvom mjestu uvjerljivo je Wikipedija. Slijede Hrvatski jezični portal, Google, Google Translate i EUdict.

Najveći postotak ispitanika dolazi do informacija o elektroničkim referentnim izvorima najčešće pretražujući Internet, a najmanji se postotak informira kod knjižničara.

Slika 4. Izvori informacija o elektroničkim referentnim izvorima

Što se tiče mjesta s kojih ispitanici pristupaju elektroničkim referentnim izvorima, najveći postotak to najčešće čini kod kuće, a zatim u Knjižnici Filozofskog fakulteta. Neki su ispitanici uz odgovor drugo napisali napomene mobitel (u pokretu) i na poslu.

Slika 5. Mjesta pristupa elektroničkim referentnim izvorima

Velika većina ispitanika (217 ispitanika ili 86,8%) ne pita knjižničare za pomoć pri korištenju elektroničkih referentnih izvora (osobno, telefonom ili putem e-maila), a 33 ispitanika ili 13,2% pita. Kao i kod tiskanih referentnih izvora, većina ispitanika (180 ili 72%) uglavnom je zadovoljna elektroničkim referentnim izvorima s obzirom na svoje informacijske potrebe.

Korištenje tiskanih referentnih izvora u maloj je prednosti nad korištenjem elektroničkih: 124 ispitanika ili 49,6% daje prednost tiskanim referentnim izvorima, a 103 ispitanika ili 41,2% elektroničkim referentnim izvorima. Jedan dio ispitanika (16 ili 6,4%) odlučio se za obadvije opcije, uz objašnjenja da ih koristi podjednako, ovisno o tematici, nastojeći iskoristiti prednosti obje vrste izvora: tiskane izvore jednostavnije je i ugodnije koristiti, pouzdaniji su i opširniji; elektroničke izvore jednostavnije je pretraživati, dostupniji su i jednostavniji za korištenje. Neodgovorenih je ostalo 7 pitanja.

Ispitanici su naveli po nekoliko razloga u korist jednim ili drugim izvorima. Najčešći razlog zašto ispitanici preferiraju tiskane elektroničke izvore je to što ih smatraju pouzdanijima i točnijima, sadrže provjerene i kvalitetnije informacije. Takvo mišljenje ima polovica ispitanika od 124. Ispitanicima je vrlo važna i jednostavnost korištenja (ugodnije je čitati i listati, jednostavnije je praviti bilješke, pregledniji su i prenosivi), temeljitost, opširnost i lakša dostupnost (lakše ih je pronaći). Mali broj ispitanika preferira tiskane referentne izvore iz navike, zatim jer ih profesori preferiraju i cijene kada se studenti što manje koriste Internetom, jer ih je jednostavnije citirati, jer većina dostupnih referentnih izvora postoji u tiskanom obliku i jer su na popisima literature uglavnom tiskani referentni izvori.

U skupini koja preferira elektroničke referentne izvore, polovica ispitanika od 103 preferira ih jer su lakše dostupni, pristupačniji (može im se pristupiti s bilo kojeg mjesta, u bilo koje vrijeme, brže se dolazi do informacija). Iza toga slijedi jednostavnost korištenja (jednostavnije i brže pronalaženje informacija, jednostavno pretraživanje unutar teksta, jednostavna pohrana podataka, povezanost podataka), brojnost dostupnih izvora (veliki broj informacija dostupan odjednom i na jednom mjestu), ažurnost i recentnost. Vrlo malo ispitanika navelo je kao razlog jednostavnije citiranje, pouzdanost informacija i demokratičnost.

Ako je referentni izvor dostupan i u tiskanom i u elektroničkom obliku, ispitanici preferiraju koristiti elektroničko izdanje (154 ispitanika ili 61,6%). Većina ispitanika (155 ili 62%) pri korištenju elektroničkih referentnih izvora čita tekst s ekrana (što iz praktičnosti, što iz financijskih razloga), a ispisuje ga 86 ispitanika ili 34,4%. U usporedbi s brojem ispitanika koji su rekli da preferiraju tiskane referentne izvore zbog ugodnijeg čitanja odnosno jer ne moraju čitati s ekrana, ovaj broj je ipak puno veći. Četiri ispitanika odabrala su obadva odgovora, uz napomenu kako kada, a pet ih nije odgovorilo.

Elektroničke referentne izvore ispitanici najviše koriste na laptopu, zatim na kompjutoru, pametnom telefonu te najmanje na tabletu. Na poteškoće pri korištenju elektroničkih referentnih izvora naišlo je 57 ispitanika ili 22,8%. Najčešća poteškoća je onemogućen ili ograničen besplatan pristup cjelovitom tekstu. Druga vrsta poteškoća su tehničke poteškoće: sporost ili nestanak internetske veze, nemogućnost spajanja na bežičnu mrežu u Knjižnici, neispravne web stranice i poveznice, reklamni oglasi na web stranicama, kompjutorski virusi, nestanak struje, čitanje s ekrana. Slijede nepouzdanost i nepotpunost

izvora, poteškoće pri traženju potrebnih informacija, nemogućnost pronalaska izvora te nedostatak stručnih izvora, osobito za hrvatsko područje i na hrvatskom jeziku.

4.3. Rasprava

Rezultati istraživanja potvrdili su postavljene hipoteze. Korisnici Knjižnice od tiskanih referentnih izvora najviše koriste rječnike, a još veći broj korisnika najviše koristi elektroničke rječnike, što je vidljivo u odabiru vrsta referentnih izvora i u izboru najčešće korištenih naslova referentnih izvora. S obzirom na veliki broj filoloških studijskih grupa na fakultetu te veliki broj studenata filoloških grupa među ispitanicima (najviše studenata kroatistike, zatim anglistike), taj podatak ne iznenađuje. Ovaj rezultat potvrđuje rezultat ankete koju je 2010. provela Maja Augustinčić u okviru svoga diplomskog rada.³³ Odmah iza rječnika po važnosti dolaze priručnici i udžbenici (ipak su primarna ispitna literatura), ali samo u tiskanom obliku. Iako po definiciji ne spadaju u referentne izvore, određeni dio priručnika i udžbenika jest prisutan u referentnim zbirkama u Knjižnici po odluci knjižničara. S obzirom na ograničen broj primjeraka i veliki broj studenata, često su svi primjerci udžbenika posuđeni (pogotovo u vrijeme ispitnih rokova); zato su korisnicima primjerci iz referentnih zbirki na raspolaganju za rad u čitaonicama. Priručnici i udžbenici u elektroničkom obliku nisu korišteni u tolikoj mjeri iz jednostavnog razloga što ih većina ne postoji u elektroničkom obliku ili im nije osiguran pristup, ili korisnici ne znaju za njih. Rezultati istraživanja, koje je u Ujedinjenom Kraljevstvu 2007. g. pokrenuo JISC national e-book observatory project u svrhu poticanja nakladnika da više udžbenika učine dostupnim elektronički, pokazuju da je tijekom projekta elektroničke udžbenike koristilo 65% studenata i nastavnika.³⁴ Istraživanje je pokazalo da se elektroničke udžbenike koristi više kao referentne izvore informacija za dobivanje brzih informacija, za provjeru podataka i za preuzimanje raznih sadržaja te da nisu zamjena za tiskano izdanje u opsežnom čitanju.³⁵ Svim znanstvenicima-profesorima na Filozofskom fakultetu omogućeno je pohranjivanje vlastitih radova u Repozitorij Filozofskog fakulteta. Na taj način osigurava se otvoreni pristup i pruža podrška Hrvatskoj deklaraciji o otvorenom pristupu. U Repozitoriju se za sada

---

³³ Augustinčić, M. Informacijska služba u visokoškolskoj knjižnici : primjer knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu : diplomski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2010. Str. 34.

³⁴ Horvat, A.; Živković, D. Između javnosti i privatnosti : knjižnice u vremenu e-knjige. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. Str. 148.

³⁵ isto, str. 150.

nalazi 19 knjiga, a budućnost bi možda mogla donijeti i udžbenike naših profesora, prijeko potrebne u vrijeme ispitnih rokova.

U skladu s najviše korištenim tiskanim referentnim izvorima i brojem filoloških studijskih grupa je i podatak da korisnici najviše koriste tiskanu referentnu građu na petom i na trećem katu. Najmanje se koristi opća referentna zbirka u prizemlju, što i nije tako čudno: korisnici se orijentiraju prema „svojoj“ zbirci, gdje im je osim referentne građe dostupna na jednom mjestu i sva ostala literatura iz njihovog područja. Osim praktičnosti, korisnicima je važna i mogućnost posudbe, npr. filološke zbirke posuđuju rječnike za potrebe ispita na 24 sata, a zato se i zatvoreno spremište pojavilo u nekoliko nevažjećih odgovora, odakle korisnici posuđuju npr. rječnike i leksikone (to je mali broj primjeraka referentne građe koja cirkulira, ali nekima jako značajan).

Prvi izvor informacija kojem se korisnici obraćaju kada dođu u Knjižnicu je knjižnični katalog. Situacija se nije puno promijenila u usporedbi s navedenom anketom iz 2010., gdje je najčešći izvor informacija bio knjižnični katalog, zatim police s građom i na kraju knjižničar.³⁶ Korisnici u katalogu pretražuju točno određene (već poznate) informacije u potrazi za lokacijom građe ili vrše pretraživanje, a često se okreću i pretraživanju na Internetu jer im je tako najlakše doći do brzih informacija. Nakon neuspjeha u pretraživanju ili ako im dobivene informacije nisu jasne, korisnici se ponekad obraćaju knjižničaru, no većinom su to jednostavni upiti kao što je naručivanje građe iz zatvorenog spremišta, lociranje određenog naslova ili pomoć pri skeniranju. To ne znači da korisnici ne prilaze knjižničaru sa složenim upitima.

Puno je veći broj korisnika koji koristi elektroničke referentne izvore od onoga koji koristi tiskane. Razlog tomu može biti praktične naravi: elektronički referentni izvori dostupni su i izvan prostora i radnoga vremena Knjižnice (korisnici najčešće koriste elektroničke referentne izvore upravo kod kuće), a dosta studenata u Knjižnicu dolazi samo učiti iz već pripremljenih materijala (gotovo polovica korisnika koji ne koriste tiskanu referentnu građu u Knjižnici s drugih je fakulteta). Rezultati navedene ankete pokazuju da je primarni razlog dolaska u knjižnicu upravo učenje.³⁷ Iako je broj korisnika koji koriste elektroničke referentne izvore veći od broja korisnika koji koriste tiskane referentne izvore, ipak veći broj korisnika prednost daje tiskanima zato što im više vjeruju (jer u njima nema

---

³⁶ Augustinčić, M. Informacijska služba u visokoškolskoj knjižnici : primjer knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu : diplomski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2010. Str. 34.

³⁷ isto, str. 33.

moгуćnosti pogrešnih informacija). Samo su dva studenta dala prednost elektroničkim referentnim izvorima jer su pouzdani i jednako kvalitetni kao i tiskani. No jedno ne isključuje drugo, puno korisnika nadopunjuje jedan oblik izvora drugim: u istraživanje kreću od elektroničkih referentnih izvora, radi dobivanja opće slike o predmetu i otkrivanja lokacija tiskanih izvora, i nastavljaju istraživanje u tiskanim izvorima; ili tiskane izvore smatraju temeljem rada, a elektroničke pomoćnim sredstvom kojim naknadno nadopunjuju tiskane izvore. U današnje vrijeme gotovo je nemoguće razdvajati tiskane od elektroničkih izvora, korisnici samo na taj način mogu pokriti sve svoje informacijske potrebe. Ako već postoji mogućnost izbora između tiskane i elektroničke inačice, praktičnost, brzina i jednostavnost prevagnut će u korist elektroničkih referentnih izvora (u ovom slučaju već postoji tiskano, provjereno izdanje istoga naslova). Zanimljiv je podatak da korisnici tiskane referentne izvore smatraju pouzdanijima jer sadrže provjerene informacije, za razliku od Wikipedije, a upravo Wikipediju navode kao najčešće korišteni elektronički referentni izvor. Zašto je tako moglo bi se otkriti u jednom posve novom istraživanju. Tijekom 2008. i 2009., u sklopu nacionalnog projekta Project Information Literacy (PIL), provedeno je istraživanje na šest različitih fakulteta u SAD-u o tome kako i zašto studenti koriste Wikipediju u istraživanju. Rezultati su pokazali da studenti koriste Wikipediju najčešće na početku svoga istraživanja da bi dobili predodžbu i pozadinske informacije o temi (odrediti što je što). Neki od ostalih razloga su jednostavnost korištenja, upoznavanje s terminologijom, jednostavna objašnjenja i izvori navedeni na dnu stranice.³⁸

Manjina korisnika pita knjižničara za pomoć pri korištenju referentnih izvora, manjina saznaje za referentne izvore pitajući knjižničara i knjižničar je na trećem mjestu kao izvor informacija u knjižnici. To znači da je većina korisnika dovoljno informacijski pismena da se zna samostalno služiti raznim izvorima informacija. Korisnici knjižnice na fakultetskoj razini i trebaju biti informacijski pismeni kako bi mogli samostalno pristupiti istraživanju i korištenju knjižničnih usluga. Ovdje se ne radi o disintermedijaciji (ideja da bi svaki korisnik trebao biti svoj vlastiti informator), nego o tome koliko je pomoć knjižničara kao posrednika potrebna.³⁹ Iz rezultata je vidljivo da je pomoć potrebna, ali manjem broju korisnika. Ti korisnici najčešće se obraćaju knjižničaru za pomoć pri pretraživanju kataloga, baza

---

³⁸ Head, A. J.; Eisenberg, M. B. How today's college students use Wikipedia for course-related research. // First Monday 15, 3(March 2010). Dostupno na: <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/2830/2476> (11.9.2014.).

³⁹ Crawford, W.; Gorman, M. Future libraries : dreams, madness & reality. Chicago ; London : American Library Association, cop. 1995. Str. 107.

podataka, odnosno za pronalaženje informacija u određenim izvorima. S druge strane, korisnici ne prilaze knjižničaru i iz drugih razloga. Često se srame ili boje prići, odnosno neugodno im je, neka prijašnja iskustva s knjižničarima bila su neugodna, ne znaju gdje mogu postaviti određene upite (zbunjeni su zbog nedostatka oznaka za vizualnu komunikaciju na pultu), ne znaju za usluge informacijske službe, ne samo za pultom nego i dalje (prva crta komunikacije su pomoćni knjižničari, korisnici često ne znaju da mogu tražiti pomoć predmetnih knjižničara za složenije upite niti u kojem vremenu, a ako predmetni knjižničar nije u tom trenutku dostupan, puno korisnika se s upitom ne vrati kasnije i neugodno im je komunicirati putem e-maila).

Korisnici koji ne koriste elektroničke referentne izvore jer u Knjižnicu Filozofskog fakulteta dolaze samo učiti očito nisu shvatili pitanje koje se odnosilo na korištenje elektroničkih referentnih izvora u Knjižnici ili izvan nje. Određeni broj korisnika pod referentne izvore naveo je i publikacije koje spadaju u primarne izvore informacija, tiskane i elektroničke, što znači da im i ti konkretni izvori služe kao referentni izvori informacija. Postoje mišljenja da je sve što je online zapravo referentni izvor informacija. Mogućnost jednostavnog pretraživanja cjelovitih tekstova pretvara svaku online zbirku cjelovitih tekstova u referentnu zbirku i omogućuje automatsku konkordanciju za svaki naslov.⁴⁰ Nije jednostavno strogo odrediti koji online izvori jesu referentni, a koji to nisu. S druge strane, podatak da su korisnici izabrali primarne izvore informacija kao referentne može značiti i to da ne znaju razlikovati jedne od drugih. Kod elektroničkih referentnih izvora korisnicima najviše smeta to što je onemogućen ili ograničen besplatan pristup cjelovitom tekstu, a dosta korisnika pritom je navelo elektroničke časopise. Kada se pogledaju i ostale poteškoće koje su korisnici naveli (nepouzdanost, nepotpunost, nemogućnost pronalaska informacija, teško je pronaći pouzdane izvore, neki korisnici niti ne znaju za njihovo postojanje), a s obzirom da ipak većina njih ne pita knjižničara za pomoć, dolazi se do zaključka da je uloga knjižničara kao posrednika važna, i to u omogućivanju bolje komunikacije s korisnicima, u podizanju razine informacijske pismenosti u suradnji s nastavnicima te u pružanju izbora kvalitetnih i pouzdanih elektroničkih izvora informacija.

---

⁴⁰ Landesman, M. Getting it right – the evolution of reference collections. // The reference librarian 44, 91/92(2005), str. 5-22. Dostupno na: <http://content.lib.utah.edu/cdm/ref/collection/uspape/id/4908> (12.9.2014.).

Knjižničari su ti koji trebaju pomoći korisnicima u moru elektroničkih izvora, a pitanje je kako ih uputiti na kvalitetne izvore. Jedan od praktičnih načina je stvaranje virtualne referentne zbirke u obliku predmetnog vodiča.

4.4. Virtualna referentna zbirka

Postoji mnogo softverskih rješenja za kreiranje virtualne referentne zbirke u skladu s potrebama knjižnice. Predmetni vodiči (subject guides, research guides, pathfinders) su popisi (bolje rečeno zbirke) izvora koje stvaraju knjižničari za pomoć studentima u istraživanju. Mogu sadržavati razne formate i vrste izvora: elektroničke knjige i časopise, web stranice, baze podataka, multimediju, razne upute (npr. upute za pretraživanje ili za citiranje), ukratko sve što knjižničar smatra korisnim za korisnike.⁴¹ Sadržaj je uglavnom raspoređen po predmetima ili područjima znanosti i po vrstama građe. Postoje dvije vrste takvih rješenja: *open source* (softver otvorenog koda) i *closed source* (proprietary software, softver zatvorenog koda, komercijalni softver).

Open source softver je softver čiji je izvorni kod objavljen i slobodno dostupan za korištenje i mijenjanje. Pri korištenju takvog softvera korisnici moraju prihvatiti uvjete korištenja (licencu), kao i kod komercijalnog softvera, ali se oni uvelike razlikuju. Kod *open source* softvera promiče se suradnja i dijeljenje jer je svima dopušteno da mijenjaju i prilagođavaju izvorni kod i da te promjene ugrađuju u vlastite projekte, dokle god pri daljnjem dijeljenju programa dijele i izvorni kod bez naplaćivanja naknade. Dakle, programeri smiju pristupiti softveru i mijenjati ga kada i kako njima odgovara dokle god dopuste i drugima to isto pri daljnjem dijeljenju softvera.

Kod *komercijalnog* softvera izvorni kod ne može mijenjati nitko osim osobe, tima ili organizacije koja ga je stvorila i koja zadržava isključivu kontrolu nad njim. Takav softver naziva se i vlasnički (proprietary) ili softver zatvorenog koda (closed source) jer je izvorni kod vlasništvo njegovog autora koji ga jedini smije zakonito kopirati i mijenjati. Kako bi koristili takav softver, korisnici moraju pristati na uvjete korištenja koji od korisnika zahtijevaju da neće činiti sa softverom ništa što njegovi autori izričito ne dopuštaju.

---

⁴¹ Subject guides. 2012. // Library Success: A Best Practices Wiki. Dostupno na: http://www.libsuccess.org/Subject_Guides (12.9.2014.).

Mnogi preferiraju open source softver jer im pruža slobodu prilagodbe programa prema vlastitim potrebama, bez ovisnosti o dobavljaču. S obzirom da je javno dostupan, koristan je i studentima u učenju (mogu vidjeti što su drugi napisali i dijeliti svoj rad s drugima uz komentare i kritike). Neki ga smatraju sigurnijim i stabilnijim od komercijalnih softvera baš iz tog razloga što ga bilo tko može mijenjati, jer se tako brzo mogu otkriti pogreške originalnog autora, a softver se brzo popravljaju, ažurira i nadograđuje. Mnogi ga preferiraju za važne i dugoročne projekte: izvorni kod se distriburira javno i korisnici koji se oslanjaju na softver u važnim zadacima mogu biti sigurni da neće nestati ili da će ostati zapušten jer su njegovi autori prestali raditi na njemu. Iako se softver otvorenog koda može besplatno preuzeti, to ne znači da je implementacija takvog softvera besplatna. Programeri mogu i smiju naplatiti open source softver koji kreiraju ili kojem pridonesu, ali s obzirom da ih većina uvjeta korištenja obvezuje da objave izvorni kod pri prodaji softvera, mnogi će radije naplatiti održavanje i korisničku podršku.⁴² *Free* u *free open source software* odnosi se na slobodu, ne na cijenu. Iako je većina takvih softvera doista besplatna, pojam *free* odnosi se na slobodu korištenja softvera dok god se priznaje autorsko pravo njegovom autoru i dok god softver ostaje besplatan i otvorenog koda u dijeljenju s drugima. Znači, iako je korištenje takvog softvera besplatno, implementacija i održavanje podrazumijevaju resurse kao i kod komercijalnih softvera.⁴³

Ovdje će se predstaviti tri takva rješenja, dva open source predmetna vodiča (SubjectPlus i Library à la Carte) i jedan komercijalni (LibGuides).

4.4.1. SubjectPlus⁴⁴

SubjectPlus je besplatan open source alat za organizaciju međusobno povezanih komponenti knjižnične web stranice. Omogućuje stvaranje predmetnih vodiča preko drag'n'drop sučelja, popisa zaposlenika, popisa baza podataka, popisa najčešće postavljanih pitanja, mjesta za komentare i prijedloge korisnika i video zapisa (za svaku opciju moguće je pogledati nekoliko primjera). Prikladan je za uporabu na mobilnim uređajima i tabletima, omogućuje uporabu u drugim programskim sučeljima, dostupan je na više jezika (engleski,

---

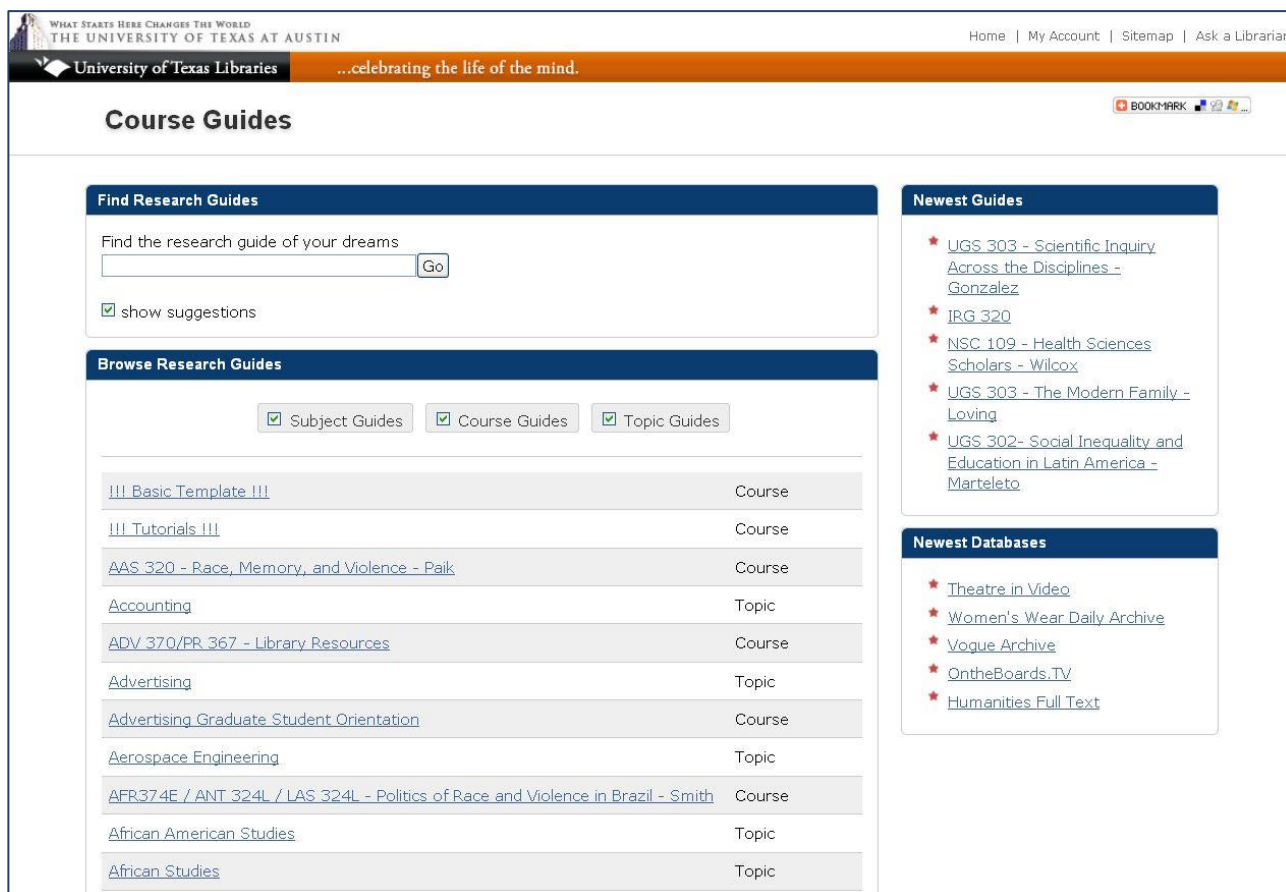
⁴² What is open source? // Opensource.com. Dostupno na: <http://opensource.com/resources/what-open-source> (13.9.2014.).

⁴³ Six misconceptions about open source software. // Opensource.com. Dostupno na: <http://opensource.com/education/12/7/clearing-open-source-misconceptions> (13.9.2014.).

⁴⁴ SubjectPlus. Dostupno na: <http://www.subjectsplus.com/> (13.9.2014.).

francuski i španjolski, a pripremaju se prijevodi i na druge jezike) i prilagodljiv je u skladu s potrebama knjižnice. Alat je potekao od softvera Pirate Source koji je razvila Joyner Library na East Carolina University. Proširena verzija napuštenog softvera razvijena je kao open source softver pod nazivom SubjectPlus u Ithaca College Library, a nastavlja se razvijati u University of Miami Libraries. Napisan je PHP programskim jezikom, oslanja se na MySQL i distribuira se pod GNU General Public Licence. SubjectPlus zajednica organizirana je putem Google grupe i predstavlja vrijedan izvor informacija i podršku pri implementaciji i razvijanju alata. Mnoštvo korisnih informacija može se pronaći na njihovoj Wiki stranici te video zapisi na Youtube-u. Web stranica ima vrlo jednostavno i pregledno sučelje zanimljivog dizajna, a sadržava i popis ustanova koje koriste SubjectPlus. Većinom ga koriste sveučilišta i fakulteti u Sjevernoj Americi. U Europi ga koriste Španjolsko nacionalno istraživačko vijeće u Madridu (Consejo Superior de Investigaciones Científicas - CSIC) i Sveučilište Navarra u Pamploni (Universidad de Navarra). Sam alat izgleda jednostavno za korištenje, a s obzirom da se može prilagođavati, pruža mnogo različitih mogućnosti.

Slika 6. University of Texas Libraries⁴⁵

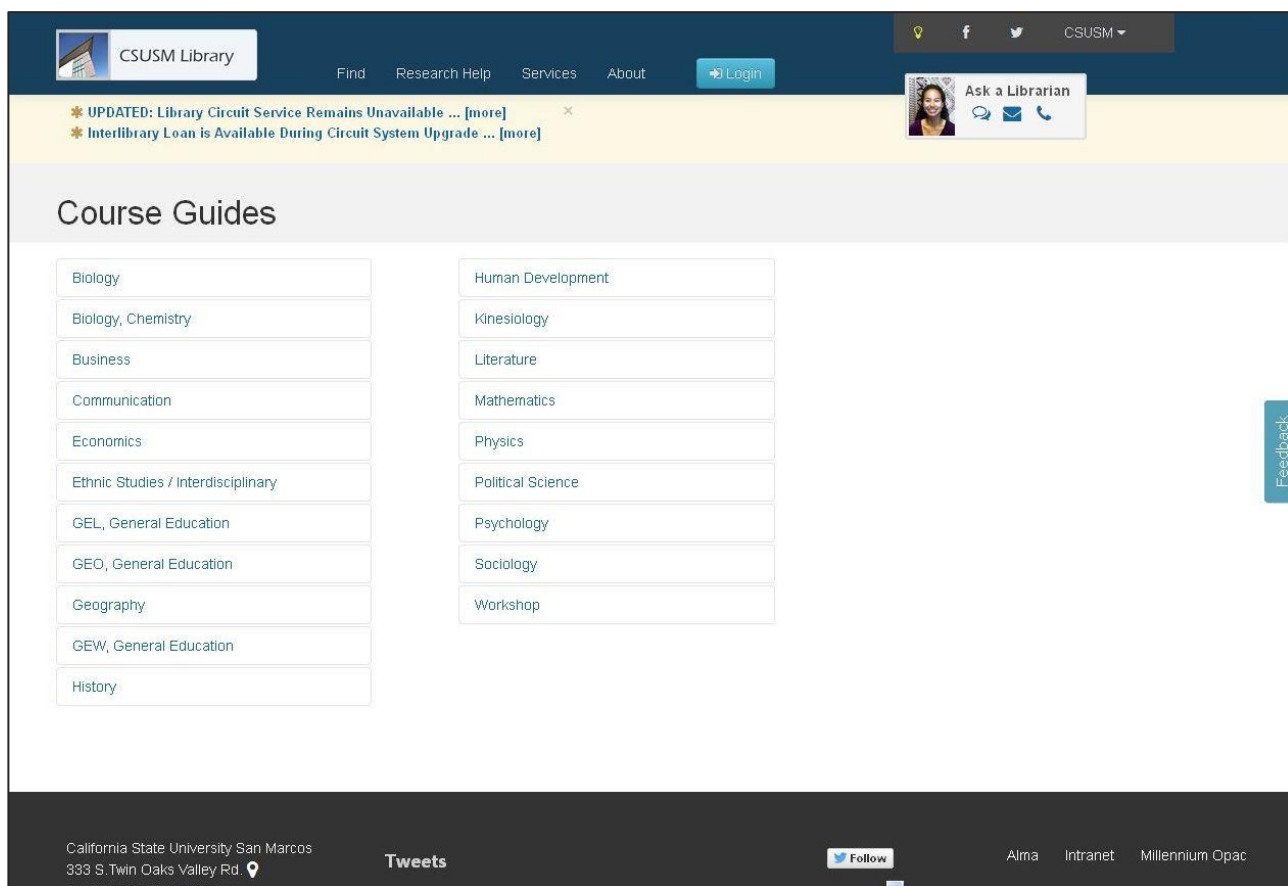
4.4.2. Library à la Carte⁴⁶

Library à la Carte je besplatno dostupan open source softver koji spaja odlike Weba 2.0, kao što su chat i RSS, s tradicionalnim knjižničnim sadržajima, kao što su katalog i baze podataka. Knjižničarima omogućuje kreiranje dinamičnih web stranica tako što će s menija izabrati ono što žele i stvoriti vodiče za kolegije, predmetne vodiče, upute za istraživanje itd. Izabrati mogu između različitih modula: knjižničarski profil, komentari, RSS, multimedija, baze podataka, linkovi, knjige iz kataloga itd. Softver su razvile Oregon State University Libraries, napisan je Ruby programskim jezikom, oslanja se na MySQL i distribuira se pod GNU General Public Licence. Knjižnicama je omogućeno isprobati demo verziju prije nego što se odluče za implementaciju softvera. Podrška korisnicima integrirana je u alat i dostupna

⁴⁵ <http://guides.lib.utexas.edu/subjects/index.php> (13.9.2014.).

⁴⁶ Library à la Carte. Dostupno na: <http://alacarte.library.oregonstate.edu/> (13.9.2014.).

online putem foruma i najčešće postavljanih pitanja. Library à la Carte koristi mali broj sveučilišnih knjižnica uglavnom u SAD-u. Sučelje izgleda također jednostavno i praktično.

Slika 7. California State University San Marcos Library⁴⁷

⁴⁷ http://biblio.csusm.edu/course_guides/ (13.9.2014.).

CSUSM Library

[Find](#)
[Research Help](#)
[Services](#)
[About](#)
[Login](#)

CSUSM

LTWR 600: Research and Critical Methodology -- Wallace

Course guide to support graduate-level research in literature.

[Getting Started](#)
[Books & Catalog](#)
[Databases & Online](#)
[MLA Tutorials](#)
[Citing Sources](#)
[DLB](#)
[Thesis](#)

Contact Info

Judith Downie

Office Hours Mon-Thur 8:00 AM-11:30 AM when door is open OR request an appointment.

Office Location KEL 3424

Contact Info jdownie@csusm.edu 760-750-4374

Contact Me

I'm not on chat right now. Please send email instead.

Your Name: *

Your Question: *

Email: *

Databases

Literature journals include some of the latest research in the field and can be very helpful in your project. To find articles, you need to start with a **research database** and preferably one that indexes scholarly sources as they are based on careful research and peer-reviewed prior to publishing. NOTE: most databases do not cover material published prior to the early 1980's, so you may need to use print resources. Some databases do not offer full text of the articles. Use the button to check our other resources for full text. [Interlibrary Loan](#) is available for documents that we don't own.

Literature Databases

Database	Full Text	Coverage	Scholarly
MLA International Bibliography	Links to full-text via Get-It	current	All
MLA International Bibliography	Links to full-text via Get-It	current	All
Project Muse	Full-text	current	All
JSTOR	Full-text	most recent five years most recent five years	Most
Literature Criticism Online	Full-text	current	
ProQuest - Literature & Language	Some full-text; plus links to full-text via Get-It	current	None

Slika 8. California State University San Marcos Library⁴⁸

4.4.3. LibGuides⁴⁹

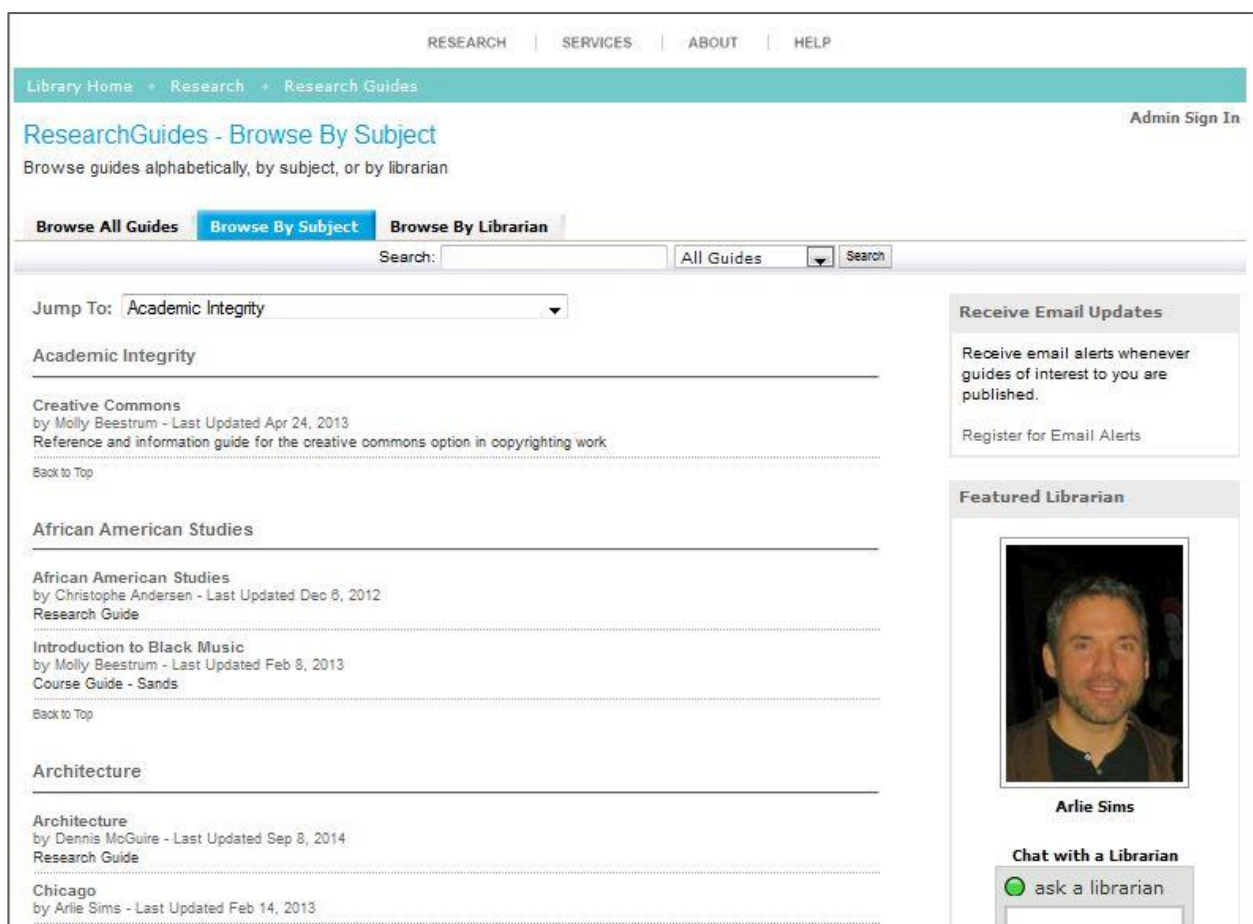
LibGuides je alat za upravljanje sadržajima koji knjižničarima omogućuje organizaciju i prezentaciju knjižničnih zbirki na prilagodljiv način koristeći Web 2.0 aplikacije. Knjižničari mogu objavljivati i dijeliti informacije online i tako promovirati knjižnične izvore i usluge. Izgled softvera je prilagodljiv, a vodiči se mogu povezati s više od 30 društvenih aplikacija.⁵⁰ LibGuides se može koristiti na mnogo načina: za kreiranje predmetnih vodiča, abecednih popisa, internih vodiča o radnim procedurama, profilnih stranica zaposlenika, a može se koristiti i kao knjižnična web stranica. Dostupan je na nekoliko jezika i pogodan za korištenje na prijenosnim uređajima. Sadržaji se mogu dijeliti lokalno (unutar samih vodiča te unutar institucije) i globalno (u LibGuides zajednici). Svaki

⁴⁸ <http://biblio.csusm.edu/guides/course-guide/260-LTWR600/> (13.9.2014.).

⁴⁹ LibGuides. Dostupno na: <http://www.springshare.com/libguides/> (13.9.2014.).

⁵⁰ Bushhousen, E. LibGuides. // Journal of the Medical Library Association 97, 1(2009), str. 68-69. Dostupno na: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2605035/> (13.9.2014.).

djelić sadržaja može se podijeliti s drugima i ponovo upotrijebiti, npr. predlošci, ali i drugi LibGuides vodiči dostupni na web stranici LibGuides zajednice. Ta web stranica sabire sve javno dostupne sadržaje od institucija koje koriste LibGuides i sadrži preko 400 000 vodiča iz cijeloga svijeta.⁵¹ U softver je ugrađen Link Checker koji automatski provjerava ispravnost svih poveznica na tjednoj bazi i izrađuje izvještaj provjere. LibGuides omogućuje i vrlo opširnu statistiku za svaki vodič, što je vrlo korisno. Korisnici mogu sudjelovati u raznim anketama, ocjenjivati poveznice i izvore i pisati komentare. Knjižnice mogu zatražiti probnu verziju softvera i web prezentaciju. Softver je razvila tvrtka Springshare koja osim LibGuides nudi i druge alate za knjižnice (LibAnswers/LibChat, LibStaffer, LibCal i LibAnalytics), a njihove proizvode koristi 4800 knjižnica u 78 zemalja. Njihovi programeri održavaju softver i pružaju korisničku podršku, a licenca se plaća godišnje.

Slika 9. Columbia College Chicago Library⁵²

⁵¹ LibGuides Community. Dostupno na: <http://libguides.com/community.php?m=g> (13.9.2014.).

⁵² <http://libguides.colum.edu/browse.php?o=s> (14.9.2014.).

Open source alati za knjižnice potpuno su prilagodljivi određenim potrebama i zahtjevima, a closed source alat ima prilagodljivo samo sučelje (izgled, boje i sl.). Open source alati su besplatno dostupni za preuzimanje i instaliranje, a implementacija i održavanje zahtijevaju ljudski potencijal i opremu od strane korisnika (knjižnice). Closed source alat dolazi s tehničkom podrškom za održavanje i ne zahtijeva od korisnika poznavanje programiranja, ali se plaća licenca. Sva tri predstavljena alata pružaju puno mogućnosti. LibGuides je najpopularniji, koristi ga veliki broj knjižnica diljem svijeta i nudi zaista širok raspon opcija. S druge strane, prednost open source alata je u neograničenoj mogućnosti dodavanja novih opcija koja mu daje veliki potencijal, što na kraju, uz iskustvo rada s open source softverom i dobru informatičku podršku unutar knjižnice, može biti odlično rješenje.

U izradi je nova web stranica Knjižnice Filozofskog fakulteta, a izrada i virtualne referentne zbirke bila bi od velikog značaja i za korisnike i za knjižničare. Predmetni vodiči su vrlo praktično rješenje, neovisno o kojem se proizvodu radi. Za realizaciju takvog projekta potrebna je suradnja gotovo cijelog knjižničnog kolektiva (ali i nastavnika), što predstavlja koordinacijski izazov. U ovom slučaju model poslovanja bio bi decentralizirani: svi predmetni knjižničari odabirali bi i vrednovali elektroničke referentne izvore unutar svojih područja stručnosti, uz suradnju s informacijskom službom koja najviše komunicira s korisnicima i može omogućiti vrijedne informacije; jedna osoba (stručnjak za elektroničke izvore) bi sve to koordinirala, a programeri pružali tehničku podršku. Zbirku bi korisno bilo organizirati po predmetnim područjima, a unutar toga po vrstama izvora te omogućiti pretraživanje unutar vodiča. Osim referentnih izvora, korisna bi bila i metodološka pomoć: upute za pretraživanje, upute za ispravno citiranje, upute kako ispravno napisati neki znanstveni rad i sl. Ono što se mora imati na umu je jednostavnost i preglednost. Rezultat bi bila kvalitetna baza znanja potrebne dubine područja, zasnovana na kolektivnom predmetnom znanju, koja doprinosi informacijskoj pismenosti korisnika. Osim što bi korisnicima pružala kvalitetne izvore informacija, poticala bi i knjižničare na aktivno sudjelovanje i korištenje novih izvora i tehnologija. Neka istraživanja su pokazala da studentima više odgovara drugačiji raspored unutar vodiča jer su se navikli organizirati po kolegijima, a ne po disciplinama (tu su važni i sustavi učenja na daljinu kao što je Omega),

pa je vodič više i uspješnije korišten ako su sadržaji organizirani po kolegijima.⁵³ Zato bi trebalo voditi statistiku o tome kako i koliko se koriste vodiči te ih prilagođavati u skladu s korisničkim potrebama. Tiskanu građu koju posjeduje Knjižnica moglo bi se povezati s elektroničkim izvorima u vodiču: dodavanjem poveznica u kataložne zapise i korištenjem QR kodova (s obzirom na sve veći broj korisnika koji posjeduje pametni telefon).

U razgovoru s našom stručnjakinjom za elektroničke izvore saznala sam da je izgradnja jedne takve zbirke zaista u planu, a zbirka bi osim referentnih izvora sadržavala i druge izvore korisne za predmetna područja (besplatno dostupne elektroničke knjige, časopise, web stranice raznih udruženja, baze podataka itd.).

5. Zaključak

Glavna svrha ovoga rada bila je istražiti navike korisnika Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu pri korištenju referentnih izvora informacija: koje vrste izvora najviše koriste, u kojem obliku (tiskanom ili elektroničkom) te kolika je uloga knjižničara kao izvora informacija i kao posrednika između korisnika i izvora informacija. Rezultati su pokazali da korisnici najviše koriste one izvore koji su im potrebni za studij, odnosno u skladu sa studijskim grupama i područjima znanosti. S obzirom da su filološke studijske grupe najbrojnije, najkorišteniji referentni izvori su rječnici. Priručnici i udžbenici su prijeko potrebna literatura, a studenti se žale da ih nema u dovoljnom broju primjeraka. Elektronički udžbenici nisu zamjena za tiskane, ali posebno bi dobro došli u vrijeme ispitnih rokova i kao nadogradnja tiskanima. Elektronički referentni izvori jednostavniji su za korištenje, osobito za dobivanje brzih odgovora - Google zna sve, a „guglanje“ je postalo sinonim za pronalaženje informacija, no korisnici će ipak dati prednost tiskanim referentnim izvorima zbog pouzdanosti. Usluge knjižničara pri tome traži manji broj korisnika.

Postoje predrasude prema elektroničkim izvorima u društveno-humanističkim znanostima. Problem je u tome što većina korisnika koristi elektroničke referentne izvore, ali često površno i s nepovjerenjem, a dosta ih ne zna za postojanje određenih izvora. Knjižničari kao posrednici tu mogu pomoći. Informacijska služba brzo se mijenja u skladu sa

---

⁵³ Reeb, B.; Gibbons, S. Students, librarians and subject guides : improving a poor rate of return. // Libraries and the Academy 4, 1(2004.), str. 123-130. Dostupno na: https://proxy.knjiznice.ffzg.hr/proxy/nph-proxy.cgi/en/00/http/muse.jhu.edu/journals/portal_libraries_and_the_academy/v004/4.1reeb.pdf (14.9.2014.).

zahtjevima informacijskog društva. Današnji knjižničari imaju mnogo vještina, a usluge koje trebaju pružati korisnicima obuhvaćaju i edukaciju, odnosno sudjelovanje u izgradnji informacijske pismenosti svojih korisnika, osobito u visokoškolskoj knjižnici. Osim što im trebaju ponuditi kvalitetan vodič kroz elektroničke izvore, kao što je virtualna referentna zbirka, trebaju ih i učiti kako se njima koristiti. U tom smislu korisne su individualne i skupne edukacije korisnika koje nudi Knjižnica Filozofskog fakulteta. Sve edukacije su neobavezne, a preporučljivo ih je uključiti u studijske programe. Edukacija bi bila najučinkovitija kada bi se provodila u suradnji s predmetnim knjižničarima i s nastavnicima te planirala u skladu sa zahtjevima kolegija. Korisnicima je jako korisno i poučavanje na licu mjesta, pri pretraživanju izvora za pultom. Zanimljiv koncept poučavanja ima Sterling Memorial Library na sveučilištu Yale: svaki student prve godine ima svoga osobnog knjižničara koji mu pomaže u istraživanju. Projekt se zove Personal librarian i u njemu sudjeluju ne samo informatori, nego i ostali knjižničari.⁵⁴

Osim edukacije korisnika, važno je osigurati i dobru komunikaciju korisnika s knjižničarima. Predmetni vodiči nude korisne opcije putem Web 2.0 alata: na jednom mjestu mogu se ponuditi i elektronički izvori i komunikacijska sredstva, kao što su chat, usluga Pitaj knjižničara, društvene mreže, radno vrijeme knjižničara tj. vrijeme u kojem je dostupan za konzultacije te ostali kontakti, a povezati i s Omegom. Sama bit informacijske službe ostaje ista, a nastoji se pružiti fleksibilna usluga. Sredstva za komunikaciju bitno je učiniti vidljivima, korisnicima dati do znanja da se mogu obratiti za pomoć te kome, kako i kada.

Knjižničari se također trebaju konstantno učiti novim tehnologijama i izvorima informacija kako bi mogli korisnicima pružiti kvalitetnu uslugu, a onda i sudjelovati u informacijskom opismenjavanju korisnika. Na taj način korisnicima je omogućeno kvalitetnije osvarivanje prava na intelektualnu slobodu i na slobodan pristup informacijama.

---

⁵⁴ McKnight, S. Adding value to learning and teaching. // Envisioning future academic library services : initiatives, ideas and challenges / edited by Sue McKnight. - London : Facet, 2010. Str. 197-215.

6. Popis slika

Slika 10. Najčešće korištena tiskana referentna građa

Slika 2. Izvori informacija o tiskanim referentnim izvorima

Slika 3. Najčešće korišteni elektronički referentni izvori

Slika 4. Izvori informacija o elektroničkim referentnim izvorima

Slika 5. Mjesta pristupa elektroničkim referentnim izvorima

Slika 6. University of Texas Libraries

Slika 7. California State University San Marcos Library

Slika 8. California State University San Marcos Library

Slika 9. Columbia College Chicago Library

7. Literatura

1. Aparac-Jelušić, T. ... et al. Standard i smjernice razvoja i uvođenja najbolje prakse u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj. 2008. // Hrvatsko knjižničarsko društvo. Dostupno na: www.hkdrustvo.hr/datoteke/473 (2.7.2014.).
2. Augustinčić, M. Informacijska služba u visokoškolskoj knjižnici : primjer knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu : diplomski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2010.
3. Baze podataka. // Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://knjiznica.ffzg.unizg.hr/baze> (30.8.2014.).
4. Buckland, M. K. The digital difference in reference collections. // Journal of library administration 46, 2(2007), str. 87-100. Dostupno na: <http://people.ischool.berkeley.edu/~buckland/OKLABuckland.pdf> (3.9.2014.).
5. Bushhousen, E. LibGuides. // Journal of the Medical Library Association 97, 1(2009), str. 68-69. Dostupno na: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2605035/> (13.9.2014.).
6. California State University San Marcos Library. Course guides. Dostupno na: http://biblio.csusm.edu/course_guides/ (13.9.2014.).
7. California State University San Marcos Library. Research and critical methodology course guide. Dostupno na: <http://biblio.csusm.edu/guides/course-guide/260-LTWR600/> (13.9.2014.).
8. Citatne baze. // Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://koha.ffzg.unizg.hr/> (30.8.2014.).
9. Citatne baze. 2006. // CARNet : tematski broj – online baze. Dostupno na: <http://www.carnet.hr/tematski/onlinebaze/citatne.html> (4.9.2014.).
10. Columbia College Chicago Library. Research guides. Dostupno na: <http://libguides.colum.edu/browse.php?o=s> (14.9.2014.).
11. Crawford, W.; Gorman, M. Future libraries : dreams, madness & reality. Chicago ; London : American Library Association, cop. 1995.
12. Head, A. J.; Eisenberg, M. B. How today's college students use Wikipedia for course-related research. // First Monday 15, 3(March 2010). Dostupno na: <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/2830/2476> (11.9.2014.).
13. Horvat, A.; Živković, D. Između javnosti i privatnosti : knjižnice u vremenu e-knjige. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012.

14. Hrvatski jezični portal. Dostupno na: <http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search> (4.9.2014.).
15. Katz, W. A. Introduction to reference work. 8. ed. Vol. 1. Basic information services. Boston [etc.] : McGraw-Hill, cop. 2002.
16. Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. / priredio Miljenko Jurković; autori tekstova Marijana Glavica... et al. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta, 2009.
17. Knjižničarstvo i srodna područja : izbor englesko-hrvatskih stručnih naziva / priredila Jelica Leščić. Zagreb : Naklada Nedičko Dominović, 2010.
18. Landesman, M. Getting it right – the evolution of reference collections. // The reference librarian 44, 91/92(2005), str. 5-22. Dostupno na: <http://content.lib.utah.edu/cdm/ref/collection/uspace/id/4908> (12.9.2014.).
19. LibGuides. Dostupno na: <http://www.springshare.com/libguides/> (13.9.2014.).
20. LibGuides Community. Dostupno na: <http://libguides.com/community.php?m=g> (13.9.2014.).
21. Library à la Carte. Dostupno na: <http://alacarte.library.oregonstate.edu/> (13.9.2014.).
22. McKnight, S. Adding value to learning and teaching. // Envisioning future academic library services : initiatives, ideas and challenges / edited by Sue McKnight. London : Facet, 2010. Str. 197-215.
23. Nolan, C. W. Managing the reference collection. Chicago ; London : American Library Association, 1999.
24. Pravilnik o radu Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. 24. svibnja 2012. // Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://www.ffzg.unizg.hr/dokument/index.php?cid=1804> (25.8.2014.).
25. Raspored gradje u Knjiznici FF-a. Dostupno na: https://saturn.ffzg.hr/raspored_gradje/index.cgi (27.8.2014.).
26. Raspored gradje u Knjiznici FF-a. Opća referentna zbirka. Dostupno na: https://saturn.ffzg.hr/raspored_gradje/index.cgi?a (30.8.2014.).
27. Reeb, B.; Gibbons, S. Students, librarians and subject guides : improving a poor rate of return. // Libraries and the Academy 4, 1(2004.), str. 123-130. Dostupno na: https://proxy.knjiznice.ffzg.hr/proxy/nph-proxy.cgi/en/00/http/muse.jhu.edu/journals/portal_libraries_and_the_academy/v004/4.1reeb.pdf (14.9.2014.).
28. Reitz, J. M. ODLIS : online dictionary for library and information science. Cop. 2004.-2014. // ABC-CLIO. Dostupno na: http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_r.aspx (27.8.2014.).

29. Sečić, D. Informacijska služba u knjižnici. 2. izd. Lokve : „Benja“, 2006.
30. Singer, C. A. Fundamentals of managing reference collections. London : Facet Publishing, 2012.
31. Six misconceptions about open source software. // Opensource.com. Dostupno na: <http://opensource.com/education/12/7/clearing-open-source-misconceptions> (13.9.2014.).
32. Subject guides. 2012. // Library Success: A Best Practices Wiki. Dostupno na: http://www.libsuccess.org/Subject_Guides (12.9.2014.).
33. SubjectPlus. Dostupno na: <http://www.subjectsplus.com/> (13.9.2014.).
34. Thompson, A. Rječnik bibliotekarskih stručnih izraza = Vocabularium bibliothecarii : englesko-hrvatskosrpski = English-Croatian-Serbian. Zagreb : Školska knjiga, 1965.
35. University of Texas Libraries. Course guides. Dostupno na: <http://guides.lib.utexas.edu/subjects/index.php> (13.9.2014.).
36. What is open source? // Opensource.com. Dostupno na: <http://opensource.com/resources/what-open-source> (13.9.2014.).
37. Zakon o knjižnicama (Urednički pročišćeni tekst, «Narodne novine» broj 105/97, 5/98, 104/00, 87/08 i 69/09). Dostupno na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=691> (25.8.2014.).

8. Prilozi

Prilog 1

Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Poštovani, molimo Vas da odvojite 10 do 15 minuta svoga vremena za ispunjavanje ovoga upitnika. Upitnik je potpuno anonim i dobiveni podaci koristit će se isključivo u svrhu izrade diplomskog rada na studiju bibliotekarstva. Cilj istraživanja je ispitati korištenje tiskane referentne građe koju posjeduje Knjižnica Filozofskog fakulteta i elektroničkih referentnih izvora općenito.

UPITNIK

1. Spol
  - a. muško
  - b. žensko

2. Dob
  - a. mlađi od 18
  - b. 18-24
  - c. 25-30
  - d. 31 i više

3. Status:
  - a. preddiplomski studij FF
  - a. diplomski studij FF
  - b. dodiplomski (predbolonjski) studij FF
  - c. diplomirani student FF
  - d. student drugog fakulteta
  - e. nastavno osoblje FF
  - f. nenastavno osoblje FF
  - g. ostali

4. Studijske grupe

---

5. Koji je prvi izvor kojem ćete se u potrazi za informacijama obratiti u knjižnici?
  - a. knjižničar
  - b. police s građom
  - c. knjižnični katalog
  - d. baze podataka
  - e. Internet

***

6. Koristite li tiskanu referentnu građu u knjižnici? Ako je Vaš odgovor negativan, prijedite na pitanje br. 17.

- a. da
- b. ne

7. Koliko često koristite tiskanu referentnu građu u knjižnici?

- a. vrlo rijetko
- b. rijetko
- c. povremeno
- d. često
- e. vrlo često

8. Koju vrstu tiskane referentne građe najčešće koristite? (moguće zaokružiti više odgovora)

- a. opći rječnici
- b. stručni rječnici
- c. opće enciklopedije
- d. stručne enciklopedije
- e. opći leksikoni
- f. stručni leksikoni
- g. biografski priručnici
- h. atlasi i karte
- i. bibliografije
- j. vodiči
- k. almanasi i godišnjaci
- l. priručnici i udžbenici
- m. tezauri
- n. statistički priručnici

9. Koje naslove tiskane referentne građe najčešće koristite? Navedite do tri naslova.

---

10. Na koji način najčešće saznajete za tiskanu referentnu građu koju koristite? Za svaki ponuđeni način odaberite jedan od ponuđenih odgovora (1-5). Pritom brojevi znače: 1 - nikad, 2 - rijetko, 3 - ponekad, 4 - često, 5 - gotovo uvijek.

a. iz literature.....	1	2	3	4	5
b. po nečijoj preporuci.....	1	2	3	4	5
c. pretražujući knjižnični katalog.....	1	2	3	4	5
d. pretražujući Internet.....	1	2	3	4	5
e. pretražujući police u knjižnici.....	1	2	3	4	5
f. pitajući knjižničara.....	1	2	3	4	5

11. Koristite li tiskanu referentnu građu isključivo s popisa literature ili samoinicijativno koristite i dodatne referentne izvore? (ako niste student, preskočite ovo pitanje)
- koristim referentne izvore samo s popisa literature
  - koristim i dodatne referentne izvore
12. Pitate li knjižničare za pomoć pri korištenju tiskane referentne građe (osobno, telefonom ili putem e-maila)?
- da
  - ne
13. Utječe li jezik publikacije na Vaš odabir tiskane referentne građe kao izvora informacija?
- da
  - ne
14. S kojega kata najčešće koristite tiskanu referentnu građu?
- prizemlje
  1. kat
  2. kat
  3. kat
  4. kat
  5. kat
  - zatvoreno spremište
15. Jeste li naišli na poteškoće pri korištenju tiskane referentne građe? Ako da, kakve?
- da

  - ne
16. U kojoj mjeri tiskani referentni izvori zadovoljavaju Vaše informacijske potrebe?
- uopće ne zadovoljavaju
  - uglavnom ne zadovoljavaju
  - ponekad zadovoljavaju
  - uglavnom zadovoljavaju
  - potpuno zadovoljavaju

***

17. Koristite li elektroničke referentne izvore (u Knjižnici Filozofskog fakulteta ili izvan nje)? Ako je Vaš odgovor negativan, ovim pitanjem završite anketu.

- a. da
- b. ne - zašto?

---

18. Koju vrstu elektroničkih referentnih izvora najčešće koristite? (moguće zaokružiti više odgovora)

- a. rječnici (Google Translate, EUDict, Hrvatski jezični portal...)
- b. enciklopedije (Encyclopaedia Britannica, Wikipedija, Proleksis enciklopedija...)
- c. leksikoni (Filmski leksikon, Hrvatski leksikon, Medicinski leksikon...)
- d. bibliografije (Hrvatska bibliografija, Hrvatska znanstvena bibliografija, Oxford bibliographies...)
- e. biografije (who's who - tko je tko, Hrvatski biografski leksikon...)
- f. tezauri (Eurovoc, Thesaurus.com, Wordsmyth educational dictionary/thesaurus...)
- g. katalozi knjižnica
- h. bibliografske baze (ERIC, LISTA, PsycINFO...)
- i. citatne baze (CiteSeerX, Journal Citation Reports, Web of Science...)
- j. pretraživači i metapretraživači (Google, Yahoo, Metacrawler...)
- k. portali (Index.hr, Muzika.hr, Moda.hr...)
- l. adresari i imenici (Imenik.hr, Poštanski brojevi, First Worldwide...)
- m. atlasi i karte (Google Maps, Atlapedia Online, ViaMichelin...)
- n. statistika (Državni zavod za statistiku, City population, UN Statistics Division...)
- o. almanasi i godišnjaci (Infoplease, The World Factbook, Unesco Statistical Yearbooks...)
- p. kalendari (The World Clock, Kalendar Godišnjica...)
- q. priručnici i udžbenici
- r. vodiči (Expedia, Lonely Planet, putovnica.net...)
- s. službeni izvori informacija (HINA, DHMZ, MUP...)
- t. drugo

---

19. Koje naslove elektroničkih referentnih izvora najčešće koristite? Navedite do tri naslova.

---

20. Na koji način najčešće saznajete za elektroničke referentne izvore koje koristite? Za svaki ponuđeni način odaberite jedan od ponuđenih odgovora (1-5). Pritom brojevi znače: 1 - nikad, 2 - rijetko, 3 - ponekad, 4 - često, 5 - gotovo uvijek.
a. iz literature.....	1	2	3	4	5
b. po nečijoj preporuci.....	1	2	3	4	5
c. pretražujući Internet.....	1	2	3	4	5
d. pretražujući stranice knjižnica.....	1	2	3	4	5
e. pitajući knjižničara.....	1	2	3	4	5
21. S kojega mjesta najčešće pristupate elektroničkim referentnim izvorima? Za svako ponuđeno mjesto odaberite jedan od ponuđenih odgovora (1-5). Pritom brojevi znače: 1 - nikad, 2 - rijetko, 3 - ponekad, 4 - često, 5 - gotovo uvijek.
a. u Knjižnici Filozofskog fakulteta.....	1	2	3	4	5
b. u drugim knjižnicama.....	1	2	3	4	5
c. kod kuće.....	1	2	3	4	5
d. na javnim mjestima s besplatnom wifi mrežom.....	1	2	3	4	5
e. drugo.....	1	2	3	4	5
22. Koristite li elektroničke referentne izvore isključivo s popisa literature ili samoinicijativno koristite i dodatne referentne izvore? (ako niste student, preskočite ovo pitanje)
- koristim referentne izvore samo s popisa literature
  - koristim i dodatne referentne izvore
23. Pitate li knjižničare za pomoć pri korištenju elektroničkih referentnih izvora (osobno, telefonom ili putem e-maila)?
- da
  - ne
24. Utječe li jezik publikacije na Vaš odabir elektroničkih referentnih izvora kao izvora informacija?
- da
  - ne
25. U kojoj mjeri elektronički referentni izvori zadovoljavaju Vaše informacijske potrebe?
- uopće ne zadovoljavaju
  - uglavnom ne zadovoljavaju
  - ponekad zadovoljavaju
  - uglavnom zadovoljavaju
  - potpuno zadovoljavaju

26. Pri istraživanju literature za seminarski rad, znanstveni rad, zadaću, osobni interes i sl., dajete li prednost tiskanim ili elektroničkim referentnim izvorima i zašto?
- a. tiskanim
_____
_____
  - b. elektroničkim
_____
_____
_____
27. Koristite li tiskano ili elektroničko izdanje referentnog izvora ako postoji u oba oblika? (Encyclopaedia Britannica, Encyclopaedia Universalis, Bol'shaja sovjetskaja énciklopedija, Hrvatska enciklopedija, razni rječnici, Krležijana, Hrvatski biografski leksikon, Istarska enciklopedija, Filmski leksikon...)
- a. tiskano
  - b. elektroničko
28. Ispisujete li tekst ili ga čitate s ekrana pri korištenju elektroničkih referentnih izvora?
- a. ispisujem
  - b. čitam s ekrana
29. Na kojim uređajima koristite elektroničke referentne izvore?
- a. kompjutor
  - b. laptop
  - c. tablet
  - d. smartphone
  - e. drugo
_____
30. Jeste li naišli na poteškoće pri korištenju elektroničkih referentnih izvora? Ako da, kakve?
- a. da
_____
_____
_____
  - b. ne

HVALA NA SURADNJI

Prilog 2

Najčešće korišteni naslovi tiskane referentne građe

br. odgovora	naslov
16	Veliki englesko-hrvatski rječnik = English-Croatian Dictionary / Željko Bujas
16	rječnici hrvatskog jezika (od toga 8 puta Veliki rječnik hrvatskoga jezika / Vladimir Anić ; priredila Ljiljana Jojić)
15	Hrvatska enciklopedija (LZMK)
15	Veliki hrvatsko-engleski rječnik = Croatian-English Dictionary / Željko Bujas
11	Rusko-hrvatski rječnik / Radoslav F. Poljanec, S. M. Madatova-Poljanec
11	rječnici stranih riječi (od toga 6 puta: Rječnik stranih riječi / Bratoljub Klaić)
10	Leksikon hrvatskih pisaca / autor koncepcije Krešimir Nemec ; urednici Dunja Fališevac (starija hrvatska književnost), Krešimir Nemec (novija hrvatska književnost), Darko Novaković (hrvatski latinizam) ; [suradnici Nikola Batušić... et al.]
7	Duden deutsches Universalwörterbuch
6	Enciklopedija likovnih umjetnosti (LZFNRI)
6	Hrvatski biografski leksikon
6	Le Petit Robert : dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française / Paul Robert
5	Hrvatski opći leksikon
5	Hrvatsko-ruski rječnik / Matija Dautović
5	Njemačko-hrvatski univerzalni rječnik / Renata Hansen Kokoruš ... [et al.] ; ur. Dunja Brozović Rončević
5	Pojmovnik suvremene književne teorije / Vladimir Biti
5	Oxford advanced learner's dictionary of current english / A. S. Hornby
4	Hrvatska književna enciklopedija / [glavni urednik Velimir Visković]
4	Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva / uredio Anđelko Badurina
4	njemačko-hrvatski rječnik
4	Oxford English Dictionary
4	Povijest umjetnosti / H. W. Janson
3	Akademijin rječnik
3	Deutsche Grammatik / Gerhard Helbig, Joachim Buscha
3	Encyclopaedia Britannica
3	Leksikon svjetske književnosti : djela / glavna urednica Dunja Detoni-Dujmić ; uredništvo Sonja Bašić... [et al.]
3	Poljsko-hrvatski rječnik / Milan Moguš, Neda Pintarić.
3	Hrvatska gramatika / Eugenija Barić... [et al.]
2	biografski priručnici
2	Encyclopedia of Philosophy / editor in chief Donald M. Borchert
2	Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski rječnik / u redakciji Damira Kalogjere ; sastavili Nata Čengiđ ... [et al.]
2	Filozofijski rječnik / grupa autora u redakciji Vladimira Filipovića
2	Francusko-hrvatski rječnik / Valentin Putanec

2	Hrvatski frazeološki rječnik / Antica Menac, Željka Fink-Arsovski, Radomir Venturin
2	Latinsko-hrvatski rječnik = Lexicon Latino-Croaticum / Milan Žepić
2	Leksikon antičkih autora / priredio Dubravko Škiljan
2	Leksikon hrvatske književnosti : djela / uredništvo Dunja Detoni-Dujmić ... [et al.] ; suradnici na abecedaru Julijana Matanović ... [et al.]
2	Opća enciklopedija Jugoslavenkog leksikografskog zavoda
2	Povijest svjetske književnosti
2	Psihologija cjeloživotnog razvoja : prijevod 3. izdanja / Laura E. Berk ; [prijevod Gordana Keresteš ... et al.]
2	Psihologijski rječnik / uredio Boris Petz ; suradnici Ivan Furlan ... [et al.]
2	Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost : s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky / [Ústav pro jazyk český]
2	Sociologija : teme i perspektive / Michael Haralambos, Martin Holborn
2	Španjolsko-hrvatski rječnik / Vojmir Vinja
2	Talijansko-hrvatski rječnik / M. Deanović, J. Jernej
2	Teorija književnosti / Milivoj Solar
2	Tolkovyj slovar' ruskogo jazyka : 80 000 slov i frazeologičeskikh vyraženiĭ / S.I. Ožegov i N. Ju. Švedova
1	A grammar of Huallaga (Huanuco) Quechua / David John Weber
1	Akademsko pismo / Dubravka Oraić-Tolić
1	antologije
1	Atlas arhitekture / Werner Mueller, Gunther Vogel ; preveo Milan Pelc
1	Atlas of human anatomy and surgery / Jean Baptiste Marc Bourguery and Nicolas Henri Jacob
1	Atlas svijeta
1	atlasi i karte
1	Auf neuen Wegen : Deutsch als Fremdsprache für die Mittelstufe und Oberstufe / Eva-Maria Willkop [et. al.]
1	bih, kada bih ih znala
1	Bugarsko-srpskohrvatski rečnik : oko 35.000 reči i izraza / [Marin Mladenov]
1	Collins Cobuild English Dictionary : for advanced learners / founding editor in chief John Sinclair
1	Češko-hrvatski i hrvatsko-češki praktični rječnik / Dubravka Sesar
1	Čitanka iz svjetske književnosti : za više razrede srednjih škola / uredio Ivo Frangeš ; sastavili Ivo Frangeš ... [et al.]
1	Dictionnaire de l'ancien français / A. J. Greimas
1	El Vox mayor : diccionario general ilustrado de la lengua española / nueva redacción dirigida por Manuel Alvar Ezquerro ; prologos de Ramon Menendez Pidal y Samuel Gili Gaya
1	Elektrotehnički rječnik njemačko-hrvatski / Vladimir Muljević
1	Enciklopedija Jugoslavije
1	Encyclopedia of the Ottoman Empire / [edited by] Gábor Ágoston, Bruce Masters
1	Englesko-hrvatski ekonomski rječnik / Ante Babić
1	Englesko-hrvatski rječnik prava i međunarodnih i poslovnih odnosa / Milica Gačić
1	Etnografija : svagdan i blagdan hrvatskoga puka / Jasna Čapo Žmegač ... [et al.]
1	Etnologija bliskoga : poetika i politika suvremenih terenskih istraživanja / uredili Jasna Čapo Žmegač, Valentina Gulin Zrnić, Goran Pavel Šantek
1	Filmska enciklopedija / [glavni urednik Ante Peterlić]

1	Filmski leksikon : A-Ž / [urednici Bruno Kragić, Nikica Gilić]
1	Filozofski leksikon / [glavni urednik Stipe Kutleša]
1	Fon-fon (udžbenici, radne bilježnice i priručnik za nastavnike)
1	francusko-hrvatski rječnici
1	Frazeologijski slovar' ruskog jezika / sastavili L. A. Vojnova... [et al.] ; pod redakcijom A. I. Molotkova
1	frazeološki rječnici
1	Gramatika suvremenog turskog jezika / Ekrem Čaušević
1	Grammatica italiana / di Maurizio Dardano e Pietro Trifone
1	Grčko-hrvatski rječnik / po Benseler-Kaegijevu grčko-njemačkom rječniku priredio Stjepan Senc
1	Hrvatski enciklopedijski rječnik / [urednici Ranko Matasović, Ljiljana Jojić]
1	hrvatski pravopis
1	Hrvatski pravopis / Lada Badurina, Ivan Marković, Krešimir Mićanović
1	Hrvatsko-engleski ekonomski rječnik / Ante Babić
1	Hrvatsko-francuski rječnik / Jean Dayre, Mirko Deanović, Rudolf Maixner
1	Hrvatsko-španjolski praktični rječnik / Cvjetanka Božanić
1	Illyrica antiqua : ob honorem Duje Rendić-Miočević : radovi s međunarodnog skupa o problemima antičke arheologije, Zagreb, 6.-8.XI.2003.
1	Interdisciplinarni rječnik : obrazovanje za ljudska prava i demokraciju / Vedrana Spajić-Vrkaš, Mislav Kukoč, Slavica Bašić
1	ne mogu se sjetiti ni jednog naslova osim same vrste građe
1	Istorija ruske literature XX veka u četiri knjige / pod red.L. F. Alekseevoj
1	Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima / Goran Milas
1	jezični rječnici
1	Jezični savjetnik
1	Kindlers neues Literatur Lexikon / hrsg. von Walter Jens
1	koristim ih ovisno o potrebi pa nemam izbor najčešće korištenih
1	Larousse rječnici francuskog jezika
1	Latinska gramatika / sastavili Veljko Gortan, Oton Gorski, Pavao Pauš
1	Leksikon stranih pisaca / glavna urednica Dunja Detoni-Dujmić ; uredništvo Sonja Bašić ... [et al.] ; izvršni urednici Vanja Matković ... [et al.]
1	Leksikon svetaca / Erhard Gorys ; [prijevod Anđelko Petek ; prijevod uvodnih tekstova Vitomir Belaj ; prilozi o hrvatskim svecima Marija Mirković
1	Leksikon svjetske književnosti : pisci / glavna urednica Dunja Detoni-Dujmić ; [bibliografija Irena Lukšić ... et al.]
1	lingvistička izdanja
1	Longman literatura
1	mađarsko-hrvatski rječnik
1	Malý frazeologický slovník / E. Smiešková
1	Metzler Literatur Lexikon : Begriffe und Definitionen / hrsg. von Günther und Irmgard Schweikle
1	ne mogu specificirati ni jedan koji baš češće koristim od drugih
1	neki srpski i inozemni leksikoni i priručnici
1	Nyborjarsvenska : nyborjarbok i svenska som främmande språk : övningsbok / Göransson, Lindholm
1	Opuscula archaeologica

1	Oxford dictionary of philosophy / Simon Blackburn
1	Oxford Latin dictionary
1	Oxford Thesaurus of English / edited by Maurice Waite...[et al.]
1	Penguin specijalizirani rječnici
1	Pequeno Larousse ilustrado : 1990 / Ramón García-Pelayo y Gross
1	Pojmovnik teatra / Patrice Pavis ; predgovor Anne Uebersfeld
1	Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika : nacrti za gramatiku / Stjepan Babić...[et al.]
1	Povijest : velika ilustrirana enciklopedija : od osvita civilizacije do suvremenog doba / [urednik Vid Jakša Opačić ; prijevod s engleskog Ruđer Leny, Tomislav Šostar ; tekst povijesti Hrvatske i BiH Vanja Devčić]
1	Povijest filozofije
1	Povijest Hrvata / Vjekoslav Klaić
1	Povijest Hrvatske
1	Povijest svjetske književnosti : kratki pregled / Milivoj Solar
1	Praistorija jugoslavenskih zemalja / [redakcija Đuro Basler... [et al.] ; [glavni urednik Alojz Benac ; ilustracije i zaštitni ovitak Sead Čerkez]
1	prijevodna literatura (traduktologija)
1	Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji
1	priručnici iz područja statistike
1	priručnici Nives Opačić
1	Psihologija abnormalnog doživljavanja i ponašanja / Gerald C. Davison, John M. Neale
1	Psihologija obrazovanja / Vlasta Vizek Vidović, Majda Rijavec, Vesna Vlahović-Štetić, Dubravka Miljković
1	Psihologija odgoja i obrazovanja / Vlado Andrić, Mira Čudina-Obradović
1	Psihologija pamćenja i učenja / Predrag Zarevski
1	Rečnik književnih termina
1	Rečnik književnih termina / Popović
1	rječnici češkog jezika
1	rječnici sinonima i antonima
1	Rječnik filozofije / A. R. Lacey
1	Rječnik hrvatskog književnog nazivlja / Stjepan Blažanović
1	Rječnik prava = Law dictionary : hrvatsko-engleski i Europske unije / Frane Marunica
1	Rječnik psihoanalize / Laplanche, Pontalis
1	Rječnik rodbinskih naziva / Franjo Tanocki
1	Rječnik sinonima / Ljiljana Šarić, Wiebke Wittschen
1	Rječnik sociologije / Nicholas Abercrombie, Stephen Hill, Bryan S. Turner
1	Rječnik sociologije i socijalne psihologije / Milan Bosanac ; Oleg Mandić ; Stanko Petković
1	Routledge encyclopedia of philosophy / general editor Edward Craig
1	Slovar slovenskih frazemov / Janez Keber
1	Slovenska slovnica / Jože Toporišič
1	Slovník spisovného jazyka českého / [za vedení Boh. Havránka (hlavního redaktora) ... et al. ; zpracoval Lexikografický kolektiv Ústavu pro jazyk český ČSAV]
1	Socijalna psihologija / Elliot Aronson, Timothy D. Wilson, Robin M. Akert ; [prevoditeljice Renata Franc, Željka Kamenov, Marija Šakić]
1	Sociologija / Anthony Giddens

1	Stari pisci hrvatski
1	Statistički rječnik : tumač statističkih pojmova / Vladimir Kolesarić i Boris Petz
1	Suomi Kroatti ja Serbia suomi Sanakirja = Finsko-hrvatski i srpski hrvatsko-i srpsko-finski rječnik / Juhani Sarsila.
1	Suvremene sociološke teorije : zbornik radova / priredio Ivan Kuvačić
1	Svenska 123
1	Svenska utifrån
1	Školsko ozračje i učinkovitost škole / Vlatka Domović
1	Švedsko-hrvatski rječnik
1	talijanski jednojezični rječnik
1	Temeljni tursko-hrvatski rječnik = Türkçe-hrvatça sözlük / Mehmet Işiker
1	The Cambridge Guide to Literature in English / edited by Ian Ousby
1	The Oxford companion to philosophy / edited by Ted Honderich
1	The Oxford Hindi-English Dictionary / edited by R. S. McGregor
1	The Routledge companion to philosophy of psychology / edited by John Symons and Paco Calvo
1	tursko-engleski rječnik
1	Ukrains'ko-horvats'kyj abo serbs'kyj slovnyk = Hrvatsko ili srpsko-ukrajinski rječnik / Antica Menac, Alla P. Koval'
1	ukrajinsko-ukrajinski rječnik
1	Velika povijest crkve / uređuje Hubert Jedin
1	Veliki svjetski povijesni atlas / [urednici izvornika Giovanni Baselli...[et al.] ; preveo s talijanskoga i prilagodio Borislav Grgin ; preveo i prilagodio karte Alemko Gluhak ; kronološki pregled hrvatske povijesti napisao i karte priredio Mario Strecha]
1	Vocabolario della lingua italiana / Nicola Zingarelli

Prilog 3

Najčešće korišteni naslovi elektroničkih referentnih izvora

br. odgovora	naslov
101	Wikipedija
76	Hrvatski jezični portal
68	Google
54	Google Translate
21	EUdict
18	Hrčak
15	Google Maps
10	croDict
10	Index.hr
9	Encyclopaedia Britannica
9	JSTOR
7	DHMZ
7	Koha katalog
7	WordReference
6	The Free Dictionary
5	Duden online
5	Hrvatska znanstvena bibliografija
5	Proleksis
5	Treccani
4	Hrvatski leksikon
4	Oxford Dictionaries
4	Thesaurus.com
3	FFZG stranice
3	Google Scholar
3	Hrvatska enciklopedija
3	Hrvatski pravopis
3	Lexin
3	Oxford Advanced Learner's Dictionary
3	Yandex.ru
2	Državni zavod za statistiku
2	Ebsco
2	Filmski leksikon
2	Google Books
2	Hrvatska bibliografija
2	KGZ katalog
2	Larousse
2	Lewis and Short Latin Dictionary
2	Merriam-Webster Online: Dictionary and Thesaurus

2	MUP
2	PsycINFO
2	PubMed
2	Real Academia Española
2	Scribd
2	seznam.cz
2	Slovník spisovného jazyka českého
2	Stanford Encyclopedia of Philosophy
2	Strojarski priručnik / Bojan Kraut
2	UNIZG stranice
2	Wolfram Alpha
2	online izdanja Leksikografskog zavoda
1	Academia.edu
1	Academic Search Complete
1	Advance.hr
1	ARHiNET
1	baze podataka Knjižnice FF
1	CEEOL
1	Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales
1	Collins English Dictionary
1	CroALa
1	dict.cc
1	Dictionary.com
1	Digitalni arhiv FFZG
1	doktorske disertacije
1	Drugs.com
1	Elementi strojeva / Karl-Heinz Decker
1	Emerald Insight
1	Ènciklopedija Krugosvet (Энциклопедия Кругосвет)
1	Encyclopedia Judaica
1	forum.hr
1	Glosbe
1	Gramota.ru
1	Hrvatski registar brodova
1	Hrvatski zavod za norme
1	Iltahti.fi
1	IMDb
1	Imenik.hr
1	Internet Monitor
1	Internetová jazyková příručka
1	Journal Citation Reports
1	katalozi knjižnica
1	Linguee
1	Merlin

1	Muzika.hr
1	MZOŠ
1	NSK katalog
1	objavljene znanstvene članke
1	ozdic.com
1	Perseus Digital Library
1	Pitajte knjižničara
1	portali
1	prevoditelji (croDict, Eudict, Duden Online)
1	prezentacije sa drugih sveučilišta (ako su objavljene na internetu)
1	PsycARTICLES
1	Rambler (Рамблер)
1	Regesta Imperii
1	Routledge Encyclopedia of Philosophy Online
1	Routledge Online
1	Slovar slovenskega knjižnega jezika
1	Slovník ukrajins'koji movu (словник Української мови)
1	Słownik języka polskiego PWN
1	službene stranice pojedinih ustanova, institucija
1	Struna
1	synonymer.se
1	Thesaurus Linguae Graecae
1	Tko je tko u hrvatskoj znanosti
1	UNICEF
1	Ústav pro jazyk český
1	ViaMichelin
1	Vikislovar' (Викисловарь)
1	Web of Science
1	Who's who
1	Worldcat
1	Yahoo